

گہ نجینہ گہ ورہ کان لہ چاکہ و پاداشتہ کان

(الکنوز العظيمة)

پیشہ کی بو نووسینی

فضيلة الشيخ / صلاح بن محمد البدير
إمام وخطيب المسجد النبوي الشريف
والقاضي بالمحكمة العامة بالمدينة المنورة

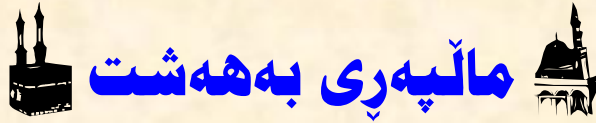
نامادہ کردنی

ناصر بن عبد الله بن دخيل الفهيد

وہرگیہ رانی

ماموستا محمد عبد الرحمن لطيف

لہ بلا گو کر کوہ کلنر

www.ba8.org

✉ malpariba8@yahoo.com

عیراقہ - کوردستان - کہار

ہمیشہ لہ گہ لمان بن بو بہر ہمہ نوہ

کتیبی ژمارہ ﴿۱۷۵﴾ لہ کتیبخانہ ی مالپہری بہ ہشت

پیشه‌کی بۆ نووسینی شیخ (صلاح البدير) :

سوپاس و ستایش بۆ ئەو خواپه‌ی که هیچ خێر و چاکه‌یه‌ک نی‌یه ئیلا له لایه‌ن ئەوه‌وه نه‌بی‌ت ، سوپاس و ستایشی ده‌که‌م سوپاس و ستایشی‌ک که پچرانی نه‌بی‌ت ، وه شایه‌تی ده‌ده‌م به‌وه‌ی که‌وا هیچ په‌رستراوی‌ک نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له خوا و ته‌نهایه و بی شه‌ریکه ، بیسه‌ره بۆ ئەو که‌سه‌ی که بانگی ده‌کات ، وه نزیکه له‌وه‌که‌سه‌یش که گفتوگۆی له‌گه‌لدا ده‌کات ، وه شایه‌تیش ده‌ده‌م به‌وه‌ی که‌وا پی‌غه‌مبه‌رمان و سه‌روه‌رمان (مُحَمَّد) عه‌بد و نێردراوی خواپه سه‌لات و سه‌لامی خوی له‌سه‌ر بی‌ت و له‌سه‌ر که‌سوکار و هاوه‌لانی و ئەوانه‌یش که له‌سه‌ر ئەو ریگایه پۆیشتوون و تی‌کرای ئەوانه‌یش که په‌یوه‌ندیان به‌وه‌په‌ره‌وه‌وه هه‌یه .

دوا‌ی ئەوه :

په‌روه‌رده‌کاری رێزدار مامۆستا (ناصر بن عبد الله بن دخیل الفهید) ئەو دانراوه‌یی که ناوناوه به (گه‌نجینه گه‌وره‌کان / الكنوز العظيمة) پيشاندام و داوا‌ی لی‌کردم که پیشه‌کی‌یه‌کی بۆ بنووسم ، منیش خواسته‌که‌یم بۆ به‌جی‌هینا و وه‌لامی داواکاریه‌که‌یم دایه‌وه .

وه له‌به‌ر ئەوه‌ی که ئەم کتیبه‌ بچوکه چه‌ندین رینمایی گرنگ و خێر و چاکه‌ی گه‌وره‌ی سه‌لمینراو به‌فرمووده سه‌حیحه‌کان له‌خۆ گرتووه ئەوا من ئامۆژگاری ده‌که‌م به‌چاپکردن و بلا‌کردنه‌وه‌ی .

وه داوا له‌خوی سه‌ره‌په‌شتیار و به‌توانایش ده‌که‌م که‌وا سوودی پی‌بگه‌یه‌نی‌ت به‌هه‌موو ئەوانه‌ی که ده‌یخویننه‌وه ، وه به‌باشترین و ته‌واوترین پاداشت پاداشتی دانه‌ره‌که‌ی بداته‌وه .

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

إمام وخطيب المسجد النبوي الشريف

والقاضي بالمحكمة العامة بالمدينة

صلاح بن محمد البدير

پیشه کی :

الحمد لله ، والصلاة والسلام على رسول الله ، وعلى آله وصحبه ، أما بعد :

له بهر ئه وهی که ته مه نی ئوممه تی پیغه مبه رمان (ﷺ) کورته له نیوان شه ست بۆ حه فتا
سآل و که میان هه یه ئه وه تیپه ر بکات ، له بهر ئه وه خوای گه وره هه ندیک کرده وهی چاکی
وته یی و کرده یی بۆ فه راهه م و ئاسان کردوون و پاداشتی گه وره شی له سه ر بۆ داناون که به
هۆیه وه ئیماندار له به هه شتدا به سه ر پله به رزه کاندایه رزه ده بیته وه ، وه ئه مه یش به مه رج
گیراوه به هه بوونی ئیمان و نیاز و نیه ت پاکی بۆ خوای گه وره و ئه نجامدانی فه رزه کان و
خۆبه دوورگرتن له تاوانه گه وره کان .

وه من له م کتیبه بچوکه دا هه ندیک له وه کرده وه چاک و زیکرانه ی که موسلمان له هه موو
کاتیکیدا پیویستی پییه تی کۆکردووه ته وه ، وه ته نها فه رمووده (صه حیح و حه سه ن) له کانم تییدا
باسکردووه به پیی ئه و (ته خریج) له ی که له کۆتایی^(۱) هه موو فه رمووده یه کدا روون کراوه ته وه .

وه له بهر ئه وهی که دنیا کیلگه ی دواپۆژده و دروینه کردنی به رو بوومه کانیشی له پۆژی
قیامه تدايه ئه وا حه ق وایه ئیماندار کاته کانی به کاربێنیت له وهی که سوودی بۆی هه یه له دنیا و
دواپۆژدا ، وه سوور بیته له سه ر کۆکردنه وهی چاکه و حه سه ناتیککی زۆر زۆر له چه ندین کرداری
چاکه ی زۆر له وه و کرده وه کان له گه ل ئاماده یی دل و هه ست کردن به گه وره یی خوای پاک و به رزه
و پایه دار بۆ ئه وهی پیی به خته وه ر ببیت له پۆژی قیامه تدا و ته رازووه که یی پیی قورس ببیت .

ئومید و ره جام له خوا ئه وه یه که سوودی پیی بگه یه نیته ، وه پاک و پوختی بکات بۆ روومه تی
پیزداری خوای ، وه له خۆمان و باوک و دایکمان و هه موو موسلمانان له پیاوان و ئافره تان

(۱) تیبینی : به لام من هه ندیک جار ئه مه م له په راویزی کتیبه که دا نووسیوه .
وه رگێر

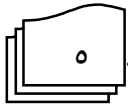
گنجینه گوره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة)..... ٤

زیندووانیان و مردووانیان خوښ بښت ، به پاستی ته و خاوه نی ته و هیه و توانای به سه ردا هیه ، وه
سه لات و سه لامی خوا له سه ر پیغه مبه رمان (مُحمَّد) و که سوکار و هاوه لانی بښت هه ر هه موویان .

ناصر بن عبد الله بن دخیل الفهید

الریاض

١ / ٧ / ١٤٣١ هـ

گه‌نجینه گه‌وره‌کان له چاکه و پاداشته‌کان (الکنوز العظيمة).....

فه‌زل و گه‌وره‌یی ته‌و حید و به‌کخوا به‌رستی

خوا‌ی گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [الذاریات] .

واته : من جنۆکه و مرۆقم دروست نه‌کردوووه ته‌نها بۆ په‌رستنی خۆم نه‌بیّت .

هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی : ﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ﴾ [النساء] .

واته : خوا به‌پرستن به‌ ته‌نها و هه‌چ شتێک مه‌که‌ن به‌ شه‌ریکی .

وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((يَا مُعَاذُ أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ

الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ ؟ قُلْتُ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ : أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ : أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا)) [البخاري : (٢٨٥٦) ومسلم : (١٤٣)] .

واته : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی : ئە‌ی (مُعَاذ) ئایا ده‌زانیت چه‌ق و مافی خوا له‌سه‌ر

عه‌به‌دە‌کانی بریتی‌یه له‌ چی وه‌ چه‌ق و مافی عه‌به‌دە‌کانیش به‌سه‌ر خواوه‌ بریتی‌یه له‌ چی ؟

فه‌رمووی : خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی زانانترن .

فه‌رمووی : چه‌ق و مافی خوا له‌سه‌ر عه‌به‌دە‌کانی بریتی‌یه له‌وه‌ی که به‌ ته‌نها بی‌په‌رستن و

هه‌چ شتێک نه‌که‌ن به‌ شه‌ریکی .

وه‌ چه‌ق و مافی عه‌به‌دە‌کانیش به‌سه‌ر خواوه‌ بریتی‌یه له‌وه‌ی که : سزای ئه‌و که‌سه نه‌دات

که‌وا هه‌چ شتێک نه‌کات به‌ شه‌ریکی و هه‌چ شتێک له‌ شێرک بۆ خوا ئه‌نجام نه‌دات .

واتای شایه‌تیدان به‌ : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

واته : هه‌چ په‌رستراویک نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بیّت جگه له‌ خوا ، وه‌ ئه‌م وته‌یه‌یش دوو

شت له‌خۆده‌گریت : (په‌تکرده‌وه و سه‌لماندن) :

(لَا إِلَهَ) : په‌تکرده‌وه‌یه بۆ هه‌موو ئه‌و په‌رستراوانه‌ی که‌وا جگه له‌ (اللَّهُ) ده‌په‌رسترین و به‌

ناپه‌ه‌وازانینی ئه‌وه‌یه .

(إِلَّا اللَّهَ) : سه‌لماندنی په‌رستنه بۆ خوا به تهنه‌ها که شه‌ریک و

هاوبه‌شی نی‌یه .

وه برای موسلمانم بزانه که‌وا پیویسته به پاک و پوختی عیبادت بکریت بۆ خوا به تهنه‌ها و

ده‌شبیّت به پی‌ی سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا بیّت (ﷺ) .

وه (عیبادت : په‌رستن) : ناویکی گشتگیر و کۆکه‌ره‌وه‌یه بۆ هه‌موو ئه‌وه‌ی که خوا خۆشی

ده‌ویّت و پی‌ی رازیه له وته و کرده‌وه دیار و نادیاره‌کانیش ، له‌وانه‌ش : دوعا و پارانه‌وه و

داوای فریاکه‌وتن و هانا بۆ لا بردن و داوای یارمه‌تی کردن و سه‌ربرین و شت له سه‌رخۆپیویست

کردن و لی‌ترسان و هیوا و ئومید پی‌بوون و

خوازیاری کردن و راچه‌له‌کاندن و سوچه‌بردن و ته‌واف کردن .

هه‌ر که‌سیک شتی‌ک له‌و په‌رستنه‌ها بۆ جگه له خوا ئه‌نجام بدات چ بۆ وه‌لی و پاوچاکیک بیّت

یان پیغه‌مبه‌ریک بیّت یان فریشته‌یه‌ک بیّت یان جنۆکه‌یه‌ک بیّت یان گیانله‌به‌ریک بیّت یان بتی‌ک

بیّت یان جگه له‌وانه‌ش .. ئه‌وا ئه‌و که‌سه له پاش ساغ کردنه‌وه‌ی به‌لگه به سه‌ریدا موشریک و

هاوه‌ل‌بریارده‌ره بۆ خوا و ئه‌گه‌ر بمریّت و ته‌وبه نه‌کات ئه‌وا به هه‌تا‌ه‌تایی له ناو ئاگری

دۆزه‌خدا ده‌مینیتته‌وه و بۆنی به‌هه‌شتی لی‌حرام و قه‌ده‌غه‌یه ، ئه‌مه‌یش له‌به‌ر فه‌رمایشتی

خوای گه‌وره : ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

﴿المائدة﴾ [۷۲]

واته : به‌راستی هه‌ر که‌سیک شه‌ریک بۆ خوا دابنیت ئه‌وا به‌دلنیا‌یی خوا به‌هه‌شتی لی‌حرام

و قه‌ده‌غه ده‌کات و جیگای حه‌وانه‌وه‌ی ئاگری دۆزه‌خه ، وه موشریکه‌کان هیه‌چ که‌سیک

پشتیوان و تکا‌کاریان نی‌یه .

هه‌روه‌ها فه‌رمایشتی خوای گه‌وره : ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ

الْقِيَمَةَ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَفْلُونَ ﴿٥﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾ [الأحقاف].

واته : كئى هه‌یه له و كه‌سه گومر‌اتربیت كه هاوارده‌كاتە كه‌سانیک جگه له خوا كه تاوه‌كو پوژی قیامەت وه‌لامی ناداته‌وه و ئەوانیش بئ‌ئاگا و غافلن له پارانه‌وه و هاوارتی‌کردنه‌کانیان ﴿٥﴾ وه‌كاتیک كه خه‌لك هه‌شهر ده‌كرین و كو‌ده‌كرینه‌وه له قیامه‌تدا ده‌بنه‌ دوژمیان و بئ‌باوه‌رن به‌ په‌رسته‌نه‌کانیان بۆیان .

وه‌ پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ)) [مسلم : (١٥٢)].

واته : هه‌رکه‌سێک بگات به‌ خوا و هه‌چ شتی‌ک شیرکی ئە‌نجام نه‌دابیت بۆ خوا ئە‌وا ده‌چیته‌ به‌هه‌شته‌وه ، وه‌ هه‌رکه‌سێکیش بگات به‌ خوا و شتی‌ک شیرکی ئە‌نجام دابیت بۆ خوا ئە‌وا ده‌چیته‌ ئاگره‌وه .

واتای شایه‌تیدان به‌وه‌ی که‌وا (مُحَمَّدٌ ﷺ) پیغه‌مبه‌ری خواجه

خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ [آل عمران].

واته : ئە‌هی پیغه‌مبه‌ر پێیان بلئ : ئە‌گه‌ر ئیوه‌ خواتان خو‌ش ده‌ویت ئە‌وا شوینی من بکه‌ون ، له‌ پاداشتی ئە‌مه‌شدا خوا خو‌شتانی ده‌ویت و له‌ تاوانه‌کانتان خو‌شده‌بیت .

هه‌روه‌ها خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ [الحشر].

واته : ئە‌وه‌ی كه‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بۆی هه‌ناون لئ‌ی وه‌رگرن و ئە‌وه‌شی كه‌ قه‌ده‌غی کردووه‌ لیتان وازی لیبینن .

هه‌روه‌ها خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ

واته : با ټو كه سانه وريا و ټاگداربن كه سه رپيچي فه رمانی پیغه مبه ر ده كه ن له وهی كه وا
توشی فیتنه ببن یان توشی سزایه کی به ئیش و ټازار ببن .

وه پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رموویه تی : ((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [مسلم :
(۱۷۱۸)] .

واته : هه ركه سيك هه ر كرده وه يه ك ټه نجامبدات كه فه رمانی

ټيمه ی له سه ر نه بيټ ټه وا ټه و كرده وه يه ر ه تده كرټه وه و قه بول ټاكرټ .

پيځه اته و حقيقه تى ټه م شايبه تيدانه ټه مانه له خوده گرټ :

– ټيمان هيټان و باوه رپوون به په يامه كه ی و گوټرايه لي كرنی له وهی كه فه رمانی پي كرده وه

– وه دووركه و تنه وه له وهی كه قه ده غه و ريگري لي كرده وه و سه رزه نشتي له سه ر كرده وه .

– وه به راسخستنه وهی له وهی كه هه والي پيداوه .

– وه خوا نه په رستريټ مه گه ر تنه ا به و شه ريعه ته نه بيټ كه ټه و هيټاويټي .

بويه پيوسته له سه ر هه موو موسلماننيك سووربيټ له سه ر شوينكه و تنی ټه و سوننه تانه ی كه

سه لميټراون و دووركه و تنه وه ش له بيده كان .

فهزل و گهره‌یی دوعا کردن

خوای گهره فهرموویه تی : ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ [غافر] .

واته : په‌روه‌ردگارتان فهرموویه تی : ئیوه داوام لی‌بکه‌ن و لی‌م بی‌پارینه‌وه منیش وه لامتان

ده‌ده‌مه‌وه و دوعا‌کانتان گیراده‌که م .

وه پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) فهرموویه تی :

((الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ))^(۱).

واته : دوعا و پارانه‌وه په‌رستن و عیباده‌ته .

فهزل و گهره‌یی گه‌ران به‌دوای زانستدا

خوای گهره فهرموویه تی : ﴿ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴾ [طه] .

واته : وه بلئ : ئه‌ی په‌روه‌ردگار علم و زانستم زیاد بکه .

وه پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) فهرموویه تی :

((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ)) [مسلم : (۲۶۹۹)] .

واته : هه‌رکه‌سیک ری‌گایه‌ک بگریته‌به‌ر بو به‌ده‌ست خستنی زانستی شه‌رعی ئه‌وا خوای

گهره ری‌گای به‌هه‌شتی بو ئاسان ده‌کات .

هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فهرموویه تی :

((أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَعْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى بُطْحَانَ أَوْ إِلَى الْعَمِيقِ فَيَأْتِي مِنْهُ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ فِي غَيْرِ إِثْمٍ

وَلَا قَطْعِ رَحِمٍ ؟

فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ نُحِبُّ ذَلِكَ .

^(۱) الترمذی : (۲۹۷۳) وقال : حسن صحيح ، وصححه الألباني في صحيح الجامع رقم : (۳۴۰۷) .

گه نچینه گه وره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة).....

قَالَ : أَفَلَا يَعْلَمُونَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَعْلَمُ أَوْ يَقْرَأُ آيَاتِنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ ، وَثَلَاثُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ ، وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَرْبَعِ ، وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ ؟)) [مسلم : (٨٠٣) .

واته : کي له نيوه پي خوشه هه موو پوژنيک به يانيان بړوات بو دولي (بُطْحَان) يان بو دولي (الْعَقِيق) * و دوو وشتری کويانه گه وره بيئيته وه به بي تاوان و به بي پچراندني په يوه ندي خزمایه تي ؟

وتمان : نهی پیغه مبهري خوا نه وه مان پی خوشه .

فه رمووی : نایا بو یه کیک له نيوه به يانيان ناروات بو مزگهوت و فيري دوو نایهت ببيت له کتیبه که ی خوی گه وره يان بيانخوينيته وه باشته بو ی له دوو وشتر ، وه سي نایه تيش باشته بو ی له سي وشتر ، وه چوار نایه تيش باشته بو ی له چوار وشتر ، وه به ژماره ی نایه ته کان له وشتر .

* ناوی دوو دولن له شاری مه دینه .

پینچ پایه‌کانی ئیسلام

- ۱ - شایه‌تیدان به‌وه‌ی که‌وا هیچ په‌ستراویک نی‌یه شایسته‌ی په‌ستن بی‌ت جگه له خوا ، وه به‌راستی (مُحَمَّد) یش (ﷺ) پی‌غه‌مبه‌ری خوایه .
- ۲ - ئە‌نجامدانی نو‌یژ .
- ۳ - زه‌کاتدان .
- ۴ - پوژووی ره‌مه‌زان .
- ۵ - حه‌ج کردنی مالی خوا بو که‌سێک که توانای هه‌بی‌ت .

فه‌رزیتی و گرنگی نو‌یژ

خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی :

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾ [النساء] .

واته : به‌راستی نو‌یژ کاتی بو دیاری کراوه له‌سه‌ر ئیمانداران .

وه پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكَفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ)) [مسلم :

. (۲۵۶)] .

واته : به‌راستی له نیوان پیاویک و نیوان شیرک و کوفر بریتی‌یه له وازه‌ینان له نو‌یژ .

مه‌رجه‌کانی نوێژ نو مه‌رجن

- ۱ - موسلمان بوون .
- ۲ - عاقل بوون .
- ۳ - ته‌میزکردن و تیگه‌یشتن و جیا‌کردنه‌وه‌ی شته‌کان له یه‌کتر .
- ۴ - پویشتنه‌ ناو کاته‌وه .
- ۵ - پاک و خاوینی و لابردنی بی‌نوێژی .
- ۶ - لابردنی پیسی .
- ۷ - داپۆشینی عه‌وره‌ت .
- ۸ - رووکردنه‌ قیبله .
- ۹ - هه‌بوونی نییه‌ت ، وه‌ شوینی نییه‌ت دلّه و ده‌برینی به‌ زمان بیده‌یه .

پایه‌کانی نوێژ چواره‌ پایه‌ن

- ۱ - به‌ پیوه‌ وه‌ستان له‌ گه‌ڵ هه‌بوونی توانادا له‌ نوێژه‌ فه‌رزه‌کاندا .
- ۲ - ته‌کبیره‌ی ئیحرام [(الله اکبر)ی دابه‌ستنی نوێژ] .
- ۳ - خویندنی سوره‌تی فاتحه‌ له‌ هه‌موو رکعاتیکدا .
- ۴ - کړنوش بردن (الركوع) .
- ۵ - پاستبوونه‌وه‌ی پاش کړنوش بردن .
- ۶ - سوچه‌بردن له‌ سه‌ر هه‌ر حه‌وت ئەندامه‌که .
- ۷ - پاستبوونه‌وه‌ له‌ سوچه‌ .
- ۸ - دانیشتنی نیوان هه‌ردوو سوچه‌که .
- ۹ - ئارامبوون و له‌ جووله‌که‌وتن له‌ هه‌موو کرداره‌کاندا .

۱۰ - شایه‌تومانی (ته‌حیاتی) کۆتایی .

۱۱ - دانیشتن بۆی .

۱۲ - سه‌لاواتدان له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) .

۱۳ - سه‌لامدانه‌وه .

۱۴ - ریزیه‌ندی (الترتیب) له‌نیوان هه‌موو ئه‌م پایانه‌دا .

وه پایه‌کانی نوێژ له‌گه‌ڵ هه‌بوونی توانای ئه‌جامدانیان له‌سه‌ر موسلمان ناکه‌وێت نه‌ به‌ ئه‌نقه‌ست و نه‌ به‌ سه‌هووکردنیش به‌لکو به‌وازلیهینانی نوێژه‌که به‌تال ده‌بیته‌وه یان ئه‌و رکعاته‌ی که یه‌کیک له‌ پایه‌کانی نوێژی تیدا وازلیهینراوه به‌تال ده‌بیته‌وه ، وه رکعاته‌که‌ی دوا‌ی ئه‌وه جی‌ی ده‌گرێته‌وه .

فه‌رزه‌کانی نوێژ هه‌شتن

۱ - هه‌موو (الله أكبر) ه‌کان جگه‌ له‌ ته‌کبیره‌ی ئیحرام که روکته .

۲ - وته‌ی (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ) له‌ کړنووشدا .

۳ - وته‌ی (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) بۆ ئیمام و تاک .

۴ - وته‌ی (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ) بۆ هه‌مووان .

۵ - وته‌ی (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى) له‌ سو‌جده‌دا .

۶ - وته‌ی (رَبِّ اغْفِرْ لِي) له‌ نیوان هه‌ردوو سو‌جده‌که‌دا .

۷ - شایه‌تومانی (ته‌حیاتی) یه‌که‌م .

۸ - دانیشتن بۆی .

جا هه‌رکه‌سیک به‌ئه‌نقه‌ست وازبێنیت له‌ یه‌کیک له‌ ئه‌م فه‌رزانه‌ ئه‌وا نوێژه‌که‌ی به‌تال ده‌بیته‌وه ، وه ئه‌گه‌ر به‌ هۆی له‌بیرچوونه‌وه وازی لیهینا ئه‌وا جی‌که‌ی پڕ ده‌کاته‌وه به‌ سو‌جده‌ی سه‌هوو ، وه جیاوازی نیوان فه‌رز و مه‌رج بریتی یه‌ له‌وه‌ی که (فه‌رز / واجب) له‌ ناو

خوودی نوێژه‌که‌دایه و (مه‌رج)‌یش له پێشه‌وه‌یه‌تی .

وه پێویسته موسلمان ئاماده‌ی نوێژ‌بیت له مزگه‌وتدا به له‌ش و پۆشاکێکی خاوینه‌وه که بۆنی خوش بیت بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌زبیتی نوێژ‌خوێنه‌کان نه‌دات ، چونکه پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ریگری کردوه له ئاماده‌بوونی مزگه‌وت بۆ که‌سیک که سیر یان پیازی خواردبیت .

فه‌زل و گه‌وره‌یی ده‌ست‌نوێژ و خشوع له نوێژدا

پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُبَلِّغُ [أَوْ : فَيَسْبِغُ] الْوُضُوءَ ، ثُمَّ يَقُولُ : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ ، يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ)) [مسلم : (۲۳۴)] .

وَزَادَ التِّرْمِذِيُّ : ((اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ)) [سنن الترمذي : (۵۵)] .

واته : هه‌ریه‌کیک له ئیوه ده‌ست‌نوێژ‌بگریت ، ده‌ست‌نوێژ‌تیک‌ی باش و کامل‌بگریت و ئه‌نجا بلایت : (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ : شایه‌تی ده‌ده‌م که‌وا هه‌چ په‌رستراویک‌نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بیت جگه له خوا نه‌بیت ته‌نهایه و بئ‌شهریکه ، وه شایه‌تیش ده‌ده‌م که‌وا مُحَمَّد‌عه‌بد و پێغه‌مبه‌ری خواجه ، خواجه بمکه به یه‌کیک له ته‌وبه‌کاران ، وه بمکه به یه‌کیک له‌وانه‌ی که خویان پاک ده‌که‌نه‌وه) ئیلا هه‌ر هه‌شت ده‌رگا‌که‌ی به‌هه‌شتی بۆ ده‌کریته‌وه ، له هه‌ر کامیان ده‌چیته ژوره‌وه و یستی خۆیه‌تی .

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْ أَمْرٍ مُسْلِمٍ تَحَضَّرَهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وَضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَمْ يَأْتِ كَبِيرَةً ، وَذَلِكَ الدَّهْرُ كُلُّهُ)) [مسلم : (۵۶۵)] . واته : هه‌چ موسلمانیک‌نی‌یه نوێژ‌تیک‌ی فه‌رزی لئ‌بیته‌پیش و جوان ده‌ست‌نوێژی بۆ بگریت و خشوع و کړنوشه‌که‌ی باش بیت ئیلا ئه‌وه ده‌بیته هۆی سرپینه‌وه‌ی تاوانه‌کانی پیش خۆی ئه‌گه‌ر تاوانی گه‌وره‌ی نه‌کردبیت ، ئه‌وه‌یش بۆ هه‌موو ساته وه‌ختیکه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی زوو رۆیشتن و ریکردن بۆ نویژی جومعه

عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسِ الثَّقَفِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ : ((مَنْ غَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ ، وَبَكَرَ وَابْتَكَّرَ ، وَمَشَى وَلَمْ يَرْكَبْ ، وَدَنَا مِنَ الْإِمَامِ ، فَاسْتَمَعَ وَلَمْ يَلْغُ ، كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ عَمَلٌ سَنَةٍ : أَجْرُ صِيَامِهَا وَقِيَامِهَا))^(۲).

واته : هه‌رکه‌سیک له رۆژی جومعه‌دا سه‌ر و له‌شی بشۆریت ، ئەنجا زۆر زوو بپروات بۆ مزگه‌وت ، وه به پێ بپروات و به سواری نه‌چیت ، وه نزیك ببیته‌وه له ئیمام ، وه گوی بگریت و خوی سه‌رقال نه‌کات ، ئەوا به هه‌ر هه‌نگاوێک کرده‌وه‌ی سالیکی بۆ ده‌نوسریت : پاداشتی به رۆژووبوونی و شه‌ونویژکردنیشی .

لیکدانه‌وه‌ی ئەم فه‌رمووده‌یه

((مَنْ غَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ)) ، ((غَسَلَ)) : واته : سه‌ری شۆرد به تاییه‌ت ، ((وَاغْتَسَلَ)) واته : تیکرای له‌شی شۆرد .

((وَبَكَرَ)) : "النووي" فه‌رموویه‌تی : واته : له سه‌ره‌تای کاته‌که‌دا رۆیشت .

((وَابْتَكَّرَ)) : واته : گه‌یشته سه‌ره‌تای وتاره‌که ، وه وتراویشته دووباره‌ی کردووه‌ته‌وه بۆ جه‌خت له سه‌رکردنه‌وه ، وه "ابن الأثیر" له کتیبی "النهاية" دا فه‌رموویه‌تی : ((بَكَرَ)) : واته : رۆیشت بۆ نویژی جومعه له سه‌ره‌تای کاته‌که‌یدا ، وه هه‌ر که‌سیک خیرا بپروات بۆ شتیك ئەوا ده‌وتریت (بَكَرَ إِلَيْهِ) ، به‌لام ((ابْتَكَّرَ)) واته : گه‌یشتوته سه‌ره‌تای وتاره‌که ، وه سه‌ره‌تای هه‌موو شتیك پێی ده‌وتریت (باکورتە) .

((وَمَشَى وَلَمْ يَرْكَبْ)) : "الخطابي" فه‌رموویه‌تی : واتای هه‌ردووکیان یه‌ك شته و بۆ جه‌خت له سه‌رکردنه‌وه‌یه .

((وَدَنَا مِنَ الْإِمَامِ)) : واته : نزیك ده‌بیته‌وه له ئیمام ، ئەمه‌یش هاندانه بۆ به‌ده‌ست خستنی فه‌زل

^(۲) رواه الترمذي : (٤٥٦) وأبو داود والنسائي وأحمد وابن ماجه وابن خزيمة ، وصححه الألباني في صحيح الترغيب : (٦٩٠) وصحيح الجامع : (٦٤٠٥) .

و خیری ریزی یه‌که م .

((فَاسْتَمَعَ)) : واته : به جوانی گوی‌ی بو گرت ، وه ئه‌مه‌یش ئه‌وه‌ی تیدایه که‌وا ده‌بی‌ت

هه‌ردووکیان کۆبکاته‌وه ، چونکه ئه‌گه‌ر گوی‌ی بگری‌ت و دوور بی‌ت یان نزیک بی‌ت و گوی‌ی نه‌گری‌ت ئه‌وا

ئه‌م پاداشته‌ی ده‌ست ناکه‌وی‌ت .

((وَلَمْ يَلْغُ)) : واته : گوی‌ی له وتاره‌که بگری‌ت و سه‌رقال نه‌بی‌ت به جگه له وتاره‌که‌وه .

"النوي" فه‌رموویه‌تی : واته : قسه نه‌کات ، چونکه قسه‌کردن له کاتی وتاردا قسه‌ی

بی‌که‌که .

((كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ)) : مه‌ودای نیوان هه‌ردوو پی ، واته هه‌نگاوێک .

((عَمَلُ سَنَةٍ : أَجْرُ صِيَامِهَا وَفِيَامِهَا)) : واته : پاداشتی سالی‌ک به پۆژووبوون و

شه‌ونویژکردن^(۱) .

فه‌زل و گه‌وره‌یی زوو پۆیشتن بو نوێژی جه‌ماعه‌ت و ریزی یه‌که‌م

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي التَّدَايِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ

يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَأَسْتَبَقُوا إِلَيْهِ ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي

الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا)) [البخاري : (٦١٥)] .

واته : ئه‌گه‌ر خه‌لکی بزنان چی پاداشتی‌ک له بانگدان و ریزی یه‌که‌مدا هه‌یه و ئه‌جا هه‌یچیان

ده‌ست نه‌که‌وتایه‌ت ئیلا ئه‌وه نه‌بی‌ت که تیروپشکی بو بکه‌ن ئه‌وا تیروپشکیان بۆی ده‌کرد ، وه

ئه‌گه‌ر بشزانن له زوو پۆیشتندا بو مزگه‌وت چ خیر و پاداشتی‌کی له‌سه‌ره ئه‌وا ده‌ستی‌شخه‌ریان

بۆی ده‌کرد ، وه ئه‌گه‌ر بشزانن نوێژی عی‌شا و به‌یانیان چ خیر و پاداشتی‌کیان تیدایه ئه‌وا

^(۱) که‌واته ئه‌گه‌ر له نیوان مالتان و مزگه‌وتی جه‌ماعه‌ت بو نمونه مه‌ودای (١٠٠٠) هه‌نگاو بی‌ت ئه‌وا ئه‌جر و

پاداشتی (١٠٠٠) سالت بو ده‌نوسری‌ت ، وه‌کو ئه‌وه‌ی که هه‌زار سال به پۆژه‌که‌ی به پۆژووبووبیت و به شه‌وه‌کشی

شه‌ونویژت کردی‌ت .

ده‌پۆیشتن بۆ ئاماده‌بوونیان به جه‌ماعه‌ت ئه‌گه‌ر چی به گاولکێ و له‌سه‌ر ئه‌ژنۆکانیش بیٔ .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : أَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ ، فَرَخَّصَ لَهُ ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ : هَلْ تَسْمَعُ النَّدَاءَ بِالصَّلَاةِ ؟ فَقَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَأَجِبْ)) [مسلم : (٦٥٣)] .

واته : پیاویکی نابینا هات بۆ لای پیغه‌مبهر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) و وتی : ئه‌ی پیغه‌مبهری خوا من هه‌یج که‌سیکم نی‌یه ده‌ستم بگه‌ریت بۆ مزگه‌وت ، ئه‌وه‌بوو داوای کرد له پیغه‌مبهری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) که‌ روخسه‌ت و مۆله‌تی بدات له ماله‌که‌ی خۆیدا نوێژ بکات ، پیغه‌مبهریش (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مۆله‌تی پێدا ، پاشان کاتیک که‌ پۆیشت پیغه‌مبهر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بانگی کرد و فه‌رمووی : ئایا گویت له بانگ ده‌بیٔ بۆ نوێژ ؟ وتی : به‌لێ ، فه‌رمووی : که‌واته‌ وه‌لامی بانگه‌که‌ بده‌ره‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی زیکری داوی نوێژه فه‌رزه‌کان

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : ((أَنَّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالُوا : ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنْيَا بِالذَّرَجَاتِ الْعُلَى وَالنَّعِيمِ الْمُتَمِيمِ .

فَقَالَ : وَمَا ذَاكَ ؟

قَالُوا : يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي ، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ ، وَيَتَصَدَّقُونَ وَلَا تَتَصَدَّقُ ، وَيُعْتَقُونَ وَلَا نُعْتَقُ .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) : أَفَلَا أَعَلَّمَكُمُ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ وَلَا

يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ ؟

قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ .

قَالَ : تُسَبِّحُونَ وَتُكَبِّرُونَ وَتَحْمَدُونَ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ مَرَّةً .

قَالَ : فَارْجِعْ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالُوا : سَمِعَ إِخْوَانُنَا أَهْلَ الْأَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا

فَفَعَلُوا مِثْلَهُ .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ^(۱).

واته : فه قير و هه ژاره کانی موهاجرین هاتن بو لای پیغه مبهری خوا (ﷺ) و وتیان : ئەى پیغه مبهری خوا خاوهن سامان و پاره نۆره کان پله به رزه کان و خوشگوزرانی هه یمشه بیان بردوو .

فه رموی : ئەوه چی یه ؟

وتیان : ئەوان نوێژ ده کهن وه کو چۆن ئیمه نوێژ ده کهن ، وه پۆژوو ده گرن وه کو چۆن ئیمه پۆژوو ده گرین ، وه خیر و صه ده قه ده کهن و ئیمه نایکه یین ، وه کۆیله ئازاد ده کهن و ئیمه نایکه یین .

پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموی : باشه شتیکتان فیرنه که م که پیی بگه ن به ئەوانه ی پیش خۆتان و پیش ئەوانه ی دواى خۆتانیش بکه ون و هیچ که سیکیش نه بیته باشتهر بیته له ئیوه ئیلا مه گه ر که سیك نه بیته که وه کو ئەوه ی ئیوه بکات ؟

وتیان : به لئى ئەى پیغه مبهری خوا .

فه رموی : (سُبْحَانَ اللَّهِ) و (اللَّهُ أَكْبَرُ) و (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ده لئین له پاش هه موو نوێژیکی فه رز سی و سی (۳۳) جار .

پاشان فه قیر و هه ژاره کانی موهاجرین گه پانه وه بو لای پیغه مبهری خوا (ﷺ) و وتیان : ئەى پیغه مبهری خوا برا خاوهن پاره کانمان ئەوه ی که ئیمه کردمان بیستیان و ئەوانیش وه کو ئەوه ی ئیمه ده کهن ؟

پیغه مبهری خوایش (ﷺ) فه رموی : ئەوه فه زلی خوایه و ده یدات به هه ر که سیك که ویستی لئى بیته .

(۱) صحیح مسلم : (۱۳۷۵) ، أهل الدثور : أي أهل الأموال الكثيرة .

فه‌زل و گه‌وره‌یی خویندنی (آیه‌ الکرسی) دوا‌ی هه‌موو نو‌یژیکی

پینغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَمُوتَ))^(۱).

واته : هه‌رکه‌سیک له دوا‌ی هه‌موو نو‌یژیکی فه‌رزه‌وه (آیه‌ الکرسی) بخوینیت هه‌یچ شتیکی نابیته‌ رێگری له چوونه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه ته‌نها ئه‌وه نه‌بیت که بمریت .

فه‌زل و گه‌وره‌یی نو‌یژ کردن له هه‌ردوو حه‌ره‌می ریزداردا

پینغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ))^(۲).

واته : ته‌نها نو‌یژیکی له نیو مزگه‌وتی پینغه‌مبهردا (ﷺ) باشتره له هه‌زار نو‌یژی نیو مزگه‌وته‌کانی تر جگه له مزگه‌وتی حه‌ره‌م نه‌بیت ، وه ته‌نها نو‌یژیکی له نیو مزگه‌وتی حه‌ره‌مدا باشتره له سه‌د هه‌زار نو‌یژی نیو مزگه‌وته‌کانی تری جگه له خو‌ی * .

هه‌روه‌ها پینغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ))^(۱). واته : هه‌ر که‌سیک له ماله‌که‌یدا ده‌ستنو‌یژ بگرییت و ئه‌نجا بچیت بو مزگه‌وتی (قُبَاء) و نو‌یژیکی تیدا بکات ئه‌وا ئه‌جر و پاداشتی عومره‌یه‌کی بو هه‌یه .

وه له فه‌زله‌کانی تری مه‌ککه و مه‌دینه ئه‌وه‌یه که ده‌جال ناچیته‌ ناویانه‌وه .

(۱) رواه ابن حبان ، وصححه الألباني في الجامع الصغير : (٦٤٦٤) .

(۲) رواه أحمد : (١٥٢٧١) وابن ماجه : (١٤٠٦) ، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب : (١١٧٣) .

* مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه : ئه‌نجامدانی ته‌نها یه‌ک نو‌یژ له حه‌ره‌می مه‌ککه‌دا باشتره و پاداشتی زیاتره له ئه‌نجامدانی پینج نو‌یژه فه‌رزه‌کان ته‌گه‌ر له جگه له حه‌ره‌می مه‌ککه‌دا بکریین بو ماوه‌ی (٥٥ سال و ٦ مانگ و ٢٠ رۆژ) ، وه ئه‌نجامدانی ته‌نها یه‌ک نو‌یژ له حه‌ره‌می مه‌دینه‌دا باشتره و پاداشتی زیاتره له ئه‌نجامدانی پینج نو‌یژه فه‌رزه‌کان ته‌گه‌ر له جگه له حه‌ره‌می مه‌دینه‌دا بکریین بو ماوه‌ی (٦ مانگ و ٢٠ رۆژ) ، واته : خیر و پاداشتی ته‌نها یه‌ک نو‌یژی ناو مالی خوا زیاتره له خیر و پاداشتی کردنی پینج نو‌یژه فه‌رزه‌کان بو ماوه‌ی (٥٥ سال و ٦ مانگ و ٢٠ رۆژ) له ته‌مه‌ن .

(۱) رواه ابن ماجه : (١١٦٨) ، وصححه الألباني في صحيح الجامع الصغير : (٦١٥٤) .

فهزل و گهره‌ی عومره کردن له ره‌مه‌زانداندا

پیغه‌مبهر (ﷺ) فهرموویه‌تی : ((عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً مَعِيَ)) [البخاري : (۱۸۶۳)].

واته : عومره‌یه‌ک له ره‌مه‌زانداندا جئیی حه‌جیک ده‌گریتته‌وه له‌گه‌ل مندا* .

فهزل و گهره‌ی

دانیشان له شوینی نویژدا دواي نویژی به‌یانی

عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((مَنْ صَلَّى الْعِدَّةَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ)) ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((تَامَّةٌ تَامَّةٌ تَامَّةٌ))^(۱).

واته : پیغه‌مبهر (ﷺ) فهرموویه‌تی : هه‌رکه‌سیک نویژی به‌یانی به‌جه‌ماعه‌ت بکات ئه‌نجا

دانیشیت زیکری خوا بکات تاوه‌کو خور هه‌ل‌دیت ئه‌نجا دوو رکعات نویژ بکات ئه‌وه وه‌کو پاداشتی هه‌ج و عومره‌یه‌کی ته‌واو ته‌واو وایه .

له‌کردار و ئاکاره‌کانی پیغه‌مبهر (ﷺ)

❖ ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت که‌نزیک له‌که‌نزه‌کانی [گنجینه‌یه‌ک له‌گه‌نجینه‌کانی] به‌هه‌شتت بۆ

ببیئت ئه‌وا بلی : (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) [البخاري : (۷۳۸۶)].

❖ ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت له‌به‌هه‌شتدا دار خورمایه‌کت بۆ بچینریت ئه‌وا بلی : (سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

وَبِحَمْدِهِ) [الترمذي : (۳۴۶۴)].

❖ ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت له‌وه‌باشترت بۆ ببیئت که‌خوری به‌سه‌ردا هه‌ل‌دیت - واته : له‌هه‌موو

* [مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه : ئه‌نجامدانی عومره‌یه‌ک له‌مانگی ره‌مه‌زانداندا وه‌کو ئه‌وه‌وایه‌که‌هه‌جیک بکه‌یت له‌گه‌ل خودی

پیغه‌مبهر (ﷺ) خویدا] . - وه‌رگیڤ -

(۱) رواه الترمذي : (۵۸۶ / ۲) وقال : هذا حديث حسن غريب تحقيق أحمد شاکر وحسنه الألباني في صحيح سنن الترمذي برقم : (۵۹۱) ،

ولهذا الحديث شواهد ، وقال الشيخ ابن باز حديث صحيح ويُعملُ به ، مسائل أبي عمر السدحان للإمام ابن باز : (۱ / ۳۶) .

دوینیا باشتربیت - ئەوا بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ) [مسلم: (۷۰۲۲)].

✽ ئەگەر دته‌وئیت خوا له تاوانه‌کانت خۆشبییت ئەگەر چی وه‌کو که‌فی ده‌ریایش بییت ئەوا پۆژانه (۱۰۰) جار بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) [البخاري: (۶۴۰۵)].

✽ ئەگەر دته‌وئیت فریشته‌ دوعات بۆ بکات ئەوا تۆیش له پشت غه‌یبه‌وه [واته: بی ئەوه‌ی که‌س بزانییت] دوعا بۆ براهه‌ت بکه [مسلم: (۲۷۳۲)].

✽ ئەگەر دته‌وئیت خوا به‌هه‌شتت بۆ مسۆگر بکات ئەوا بلی: (رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولًا) [أبو داود: (۱۵۲۹) ، وصححه الألبانی].

✽ ئەگەر دته‌وئیت ئەوه‌نده پاداشتت بۆ بییت وه‌کو ئەو که‌سه‌ی که (۱۰) کۆیله‌ی ئازاد کردبییت ، وه (۱۰۰) که‌سه‌نه و چاکه‌یشت بۆ بنوسرییت ، وه (۱۰۰) خراپه‌یشت له‌سه‌ر بسپریته‌وه ، وه ئەو پۆژه تاوه‌کو ئیواره بۆت بییت به‌ پارێزه‌ر له شه‌یتان ئەوا پۆژانه (۱۰۰) جار بلی: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) [البخاري: (۳۲۹۳) ، ومسلم: (۷۰۱۸)].

✽ ئەگەر دته‌وئیت خوا له ناره‌حه‌تیه‌کانی پۆژی قیامه‌ت پزگارت بکات ئەوا ده‌رگای ته‌نگانه له که‌سیکی قه‌رزاری نه‌دار بکه‌روه‌ه یان قه‌رزێ له‌سه‌ر دابشکینه* [مسلم: (۴۰۸۳)].

✽ ئەگەر دته‌وئیت خوا له تاوانه‌کانی پیشووت خۆشبییت ئەوا له پاش کۆتایی پی‌هینانی نان خواردن بلی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ) [صحيح الترمذي: (۳۴۵۸) ، وصحيح ابن ماجه: (۲۶۷۳)].

✽ ئەگەر دته‌وئیت ئەوه‌نده پاداشتت بۆ بییت وه‌کو ئەو که‌سه‌ی که (۴) که‌س له نه‌وه‌کانی پیغه‌مبه‌ر (إسماعيل عليه السلام) له کۆیلايه‌تی ئازاد کردبییت ئەوا (۱۰) جار بلی: (لَا إِلَهَ إِلَّا

* قه‌رزێ له‌سه‌ر دابشکینه: واته‌ هه‌ندیک یان هه‌موو پاره‌ قه‌رزه‌که‌ی له‌سه‌ر هه‌لبگره‌ .

اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ [بخاري : (٦٤٠٤) ، ومسلم : (٧٠٢٠)] .

✽ ئە گەر دەته‌وێت (١٠٠٠) چاکه‌ت بۆ بنوسرێت ، وه (١٠٠٠) خراپه‌یشت له‌سه‌ر بسپرێته‌وه ، ئە‌وا (١٠٠) جار بڵێ : (سُبْحَانَ اللَّهِ) [مسلم : (٧٠٢٧)] .

✽ ئە‌گەر دەته‌وێت مالێکت له‌ به‌هه‌شتدا بۆ دروست بکریت ئە‌وا هه‌موو پۆژێک (١٢) رکعات نوێژی سوننه‌ت جگه‌ له‌ فه‌رز بۆ خوا بکه [مسلم : (٧٢٨)] .

✽ ئە‌گەر له‌ شوینی‌کدا دابه‌زیت و ویستت هیچ شتی‌ک زه‌ره‌ر و زیانت پێ‌نه‌گه‌یه‌نی‌ت تاوه‌کو له‌و شوینی‌ه ده‌پۆیت ئە‌وا بڵێ : (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ) [مسلم : (٢٧٠٨)] .

✽ ئە‌گەر دەته‌وێت خوا په‌نات بدات له‌ جنۆکه و شه‌یتانه‌کان له‌ به‌یانی‌ه‌وه تاوه‌کو ئیواره ، وه له‌ ئیواره‌وه تاوه‌کو به‌یانی ئە‌وا له‌ به‌یانیان و ئیواراندا (آیه‌ الکُرسی) بخوینی [صحیح‌ الترغیب والترهیب للألبانی : (٦٦٢)] .

فه‌زل و گه‌وره‌یی وتنی (بِسْمِ اللَّهِ) له‌ پێش جووتبوون

پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ فَقَالَ : بِسْمِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ جَنَّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنَّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ، فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا))^(١) .

واته : ئە‌گەر یه‌کی‌ک له‌ ئیوه ویستی بچێته‌ لای خیزانه‌که‌ی و بڵی‌ت : (به‌ ناوی خواوه ، خوايه به‌ دوورمان گره‌ له‌ شه‌یتان و شه‌یتانی‌ش دوور بخه‌ره‌وه له‌وه‌ی که‌ پیمان ده‌به‌خشیت) ئە‌نجا ئە‌گەر خوا داینا‌بێ‌ که‌وا له‌و جووتبوونه‌وه مندالیان ببی‌ت ئە‌وا هه‌رگیز هیچ شه‌یتانی‌ک زه‌ره‌ر و زیان به‌و منداله‌ ناگه‌یه‌نی‌ت .

^(١) صحیح‌ البخاري : (٧٣٩٦) ، [يَأْتِي أَهْلَهُ : أي يُجامع زوجته] .

فه‌زڵ و گه‌وره‌یی چوار و ته‌که

(سُبْحَانَ اللَّهِ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

عَنْ أُمِّ هَانِئِ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ (رضي الله عنها) قَالَتْ : مَرَّ بِي ذَاتَ يَوْمٍ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَِّّي قَدْ كَبَّرْتُ وَضَعُفْتُ - أَوْ كَمَا قَالَتْ - فَمُرَّنِي بِعَمَلٍ أَعْمَلُهُ وَأَنَا جَالِسَةٌ .
قَالَ :

١ - سُبْحِي اللَّهَ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ رَقَبَةٍ تُعْتَقِنَهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ .

٢ - وَأَحْمَدِي اللَّهَ مِائَةَ تَحْمِيدَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ فَرَسٍ مُسْرَجَةٍ مُلْجَمَةٍ تَحْمِلِينَ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

٣ - وَكَبَّرِي اللَّهَ مِائَةَ تَكْبِيرَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ .

٤ - وَهَلَّلِي اللَّهَ مِائَةَ تَهْلِيلَةٍ - قَالَ ابْنُ خَلْفٍ أَحْسَبُهُ قَالَ - تَمَلُّ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ .

وَلَا يُرْفَعُ يَوْمَئِذٍ لِأَحَدٍ عَمَلٌ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَ بِمِثْلِ مَا أَتَيْتَ بِهِ^(١) .

واته : له (أم هانئ) ی کچی (أبو طالب) هوه فه‌رموویه‌تی : رۆژێکیان پێغه‌مبهری خوا (ﷺ)

به‌لامدا تێپه‌ر بوو منیش وتم : ئە‌ی پێغه‌مبهری خوا به‌پاستی من گه‌وره‌ بووم و لاواز بووم بۆیه

فه‌رمانم پێ‌بکه‌ به‌ کرده‌وه‌یه‌ک که به‌دانیشتنه‌وه‌ بیکه‌م .

فه‌رمووی :

١ - (١٠٠) جار ته‌سبیحاتی خوا بکه‌ و بلی : (سُبْحَانَ اللَّهِ) ئە‌وه بۆ تو به‌رامبهر ئازاد کردنی

(١٠٠) کۆیله‌ وایه‌ له‌ نه‌وه‌کانی پێغه‌مبهر (إسماعیل علیه‌السلام) .

٢ - وه‌ (١٠٠) جار سوپاس و ستایشی خوا بکه‌ و بلی : (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ئە‌وه بۆ تو به‌رامبهر

^(١) قال المنذري رواه أحمد بإسناد حسن : (٢٥٦٧٥) ، وحسن إسناده الألباني في السلسلة الصحيحة : (١٣١٦) وفي صحيح الترغيب :

سه‌د (۱۰۰) ئەسپ و مایینی زین و لغاوکراو وایه که بو جیهاد و تیکۆشان له پیناوی خوادا خه‌لکیان سه‌ربخه‌یت و به‌پێ بکرین بو جیهاد .

۳ - وه (۱۰۰) جار گه‌وره‌یی خوا ده‌بپه و بلی : (اللَّهُ أَكْبَرُ) ئەوه بو تو به‌رامبه‌ر سه‌د (۱۰۰) وشتری ده‌ستنی‌شانکراوی وه‌رگیراو وه‌کو دیاری بو مالی خوا وایه .

۴ - وه (۱۰۰) جار یه‌کخواپه‌رستی بو خوا ده‌بپه و بلی : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ئەوه نیوان ئاسمان و زه‌وی پرده‌کاته‌وه .

وه له‌و پۆژه‌دا بو هیچ یه‌کیک کرده‌وه‌یه‌ک به‌رز نا‌کریته‌وه باشتر بی‌ت له‌وه ئیلا‌مه‌گه‌ر یه‌کیک بی‌ت که نمونه‌ی ئەوه‌ی تۆی کرد بی‌ت .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

قورئان خویندن و تیرامان تییدا و کرده‌وه پێ‌کردنی

خوای گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی : ﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴾ [محمد] .

واته : ئایا بو تیرانامین و تینافکرین له قورئان یان دل‌ه‌کانیان قوفلی لێ‌دراوه و داخراوه ؟
وه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا ، لَا أَقُولُ : ﴿الْم﴾ حَرْفٌ ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ ، وَلَا مٌ حَرْفٌ ، وَمِمْ حَرْفٌ))^(۱) .

واته : هه‌رکه‌سیک پیتیک له قورئان بخوینیته‌وه ئەوا به‌ خویندنه‌وه‌ی ته‌نها ئەو پیته‌ چاکه‌یه‌کی بو هه‌یه ، وه چاکه‌ش یه‌ک به‌ ده‌یه ، نالیم : ﴿الْم﴾ پیتیکه ، به‌لکو (أَلِفٌ) پیتیکه و (لَامٌ) یش پیتیکه و (مِمْ) یش پیتیکه .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌ سه‌حابه‌کانی فه‌رمووه : ((أَيْعِزُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي

(۱) الترمذی : (۲۹۱۲) وصححه الألبانی .

لَيْلَةٍ؟ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا: أَيْنَا يُطِيقُ ذَلِكَ [يَا رَسُولَ اللَّهِ]؟ فَقَالَ: يَقْرَأُ: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾^(۱) فَهِيَ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ

واته : ئایا یه کیک له ئیوه بی‌توانا و دهسته‌وه‌ستان ده‌بیته له‌وهی که له شه‌ویکدا یه‌ک

له‌سه‌ر سی‌ی قورئان بخوینیت ؟

ئهمه قورس و نارپه‌حه‌ت بوو له‌سه‌ریان و وتیان : کئ له ئیمه توانای ئه‌وهی هه‌یه ئه‌ی

پینغه‌مبه‌ری خوا ؟

فه‌رموی : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ده‌خوینیت ئهمه هاوتای یه‌ک له‌سه‌ر سی‌ی قورئانه .

خۆشه‌ویسترین وته به لای خواوه

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَيَّ اللَّهُ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا يَضُرُّكَ بَأْيَهُنَّ بَدَأْتَ)) [مسلم: (۵۷۲۴)].

واته : خۆشه‌ویسترین وته به لای خواوه چوار وته‌یه : (سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ) ، به هه‌ر کامیکیان ده‌ست پی‌بکه‌یت ئه‌وه زیانت پی‌ناگه‌یه‌نیته .

فه‌زڵ و گه‌وره‌یی زیکری خوا

پینغه‌مبه‌ر (رضي الله عنه) فه‌رمویه‌تی : ((أَلَا أُتْبِتُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ ، وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرَقِ ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى ، قَالَ: ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى))^(۱).

واته : ئایا هه‌والتان پی‌بده‌م به باشترین و پاکترین کرده‌وه‌تان لای خواوه‌نه‌که‌تان و له

^(۱) صحيح البخاري: (۵۰۱۵)، وصحيح مسلم: (۱۸۸۳)، ومسنَد أبي يعلى الموصلي: (۱۰۱۹) واللفظ له، وما بين المعقوفين للبخاري.

^(۱) الترمذي: (۳۳۷۷)، وابن ماجه: (۳۰۷۲)، وصححه الألباني، الورق: أي الفضة.

همموی زیاتر پله‌وپایه‌تان به‌رز بکاته‌وه و چاکتر بیټ بۆتان له به‌خشینه‌وه‌ی زیږ و زیو ، وه باشر بیټ بۆتان له‌وه‌ی که بگن به دووژمنه‌که‌تان و بدهن له گهردنیان و ئه‌وانیش بدهن له گهردنتان ؟ وتیان : به‌ئێ ، فه‌رمموی : زیکری خوای گه‌وره .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رممویه‌تی : ((لَا يَتَعَدُّ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ ، وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ)) [مسلم : (۲۷۰۰)] .

واته : هیچ کۆمه‌له‌ که سێک‌نی‌یه کۆببنه‌وه و دانیشن زیکری خوای گه‌وره بکه‌ن ئیلا فریشته‌کان ده‌وریان ده‌گرن و په‌حمه‌تی خوا ده‌یانگریته‌وه و ئارامی داده‌به‌زیته‌ سه‌ر سه‌ریان و خوای گه‌وره باسیان ده‌کات لای ئه‌وانه‌ی که له لای خۆیدان .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رممویه‌تی : ((كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ : سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ)) [البخاري : (۶۱۸۸) ، و مسلم : (۲۶۹۴)] .

واته : دوو وته هه‌یه سووکن له‌سه‌ر زمان ، قورسن له ته‌رازووی چاکه‌کان ، خۆشه‌ویستن له لای خوای په‌حمه‌ت فراوان : (سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) .

فه‌زل و گه‌وره‌یی داوای لیخۆشبوون

خوای گه‌وره فه‌رممویه‌تی : ﴿وَأَنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمْنِعْكُمْ مِّنَّا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ [هود] .

واته : وه داوای لیخۆشبوون له خوای په‌روه‌ردگارتان بکه‌ن و ئه‌نجا ته‌وبه بکه‌ن و بگه‌رینه‌وه بۆ لای له پاداشتی ئه‌وه‌یشدا خوا ژیانیکی باشتان پێ‌ده‌دات تا کاتیکی دیاریکراو که مردنه .

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً)) [البخاري : (۶۳۰۷) ، وفي رواية : ((مِائَةَ مَرَّةً)) [صحيح سنن ابن ماجه : (۳۸۱۵)] .

واته : سویند به خوا من له پۆژیکدا زیاتر له هفتا (٧٠) جار [وه له ریوایه‌تیکی تردا : سه‌د (١٠٠) جار] داوای لی‌خۆشبوون له خوا ده‌که‌م و ته‌وبه‌ی له‌لاده‌که‌م و بو‌لای ده‌گه‌ریمه‌وه و په‌شیمانی بو‌ده‌رده‌بیرم .

وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((مَنْ اسْتَعْفَرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ حَسَنَةً))^(١).

واته : هه‌رکه‌سیک داوای لی‌خۆشبوون بکات بو‌پیاوانی ئیماندار و ئافره‌تانی ئیماندار ئه‌وا خوای گه‌وره له به‌رامبه‌ر هه‌ر پیاویکی ئیماندار و هه‌ر ئافره‌تیکی ئیمانداردا چاکه و هه‌سه‌نه‌یه‌کی بو‌ده‌نووسیت .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ : اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي ، فَاغْفِرْ لِي ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، مَنْ قَالَهَا حِينَ يُصْبِحُ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُمْسِي مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ)) [البخاري : (٦٣٠٦) بلفظ مقارب] .

واته : سه‌روه‌ری داوای لی‌خۆشبوونه‌کان ئه‌وه‌یه که به‌نده بلێت : (خوایه‌ تو‌ په‌روه‌ردگاری منیت ، هیچ په‌رستراویک نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له تو‌ ، په‌نات پی‌ده‌گرم له خراپه‌ی ئه‌وه‌ی که کردوومه ، بو‌تو‌ دانه‌نییم به‌ ناز و نیعمه‌ته‌کانت به‌سه‌رمه‌وه ، وه بو‌تو‌ دانه‌نییم به‌ تاوانه‌کانم ، بو‌یه لی‌مخۆشبه‌ ، چونکه به‌راستی هیچ که‌سیک نی‌یه له تاوانه‌کان خۆشبی‌ت جگه له تو‌) ، هه‌رکه‌سیک به‌یانیان ئه‌مه بلێت و باوه‌ری ته‌واوی پی‌ی هه‌بی‌ت و دلنیا بی‌ت پاشان له‌و پۆژه‌یدا پی‌ش ئه‌وه‌ی ئیواره‌ی به‌سه‌ردا بی‌ت بمری‌ت ئه‌وا ئه‌و که‌سه له خه‌لکی به‌هه‌شته ، وه هه‌رکه‌سیکی‌ش ئیواران

(١) الترمذی : (٣٣٧٧) ، وابن‌ماحه : (٣٠٧٢) ، وصححه‌ الألبانی ، الورق : أي الفضة .

ئهمه بلیت و باوه‌ری ته‌واوی پی‌ی هه‌بی‌ت و دلنیا بی‌ت پاشان له و شه‌وه‌یدا پی‌ش ئه‌وه‌ی به‌یانی به‌سه‌ردا بی‌ت بم‌ری‌ت ئه‌وا ئه‌و که‌سه له خه‌لکی به‌ه‌شته .

زیکری چه‌ند هه‌نده

عَنْ جُوَيْرِيَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ (رضي الله عنها) أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى وَهِيَ جَالِسَةٌ فَقَالَ : مَا زِلْتُ عَلَى الْحَالِ الَّتِي فَارَقْتُكَ عَلَيْهَا ؟
قَالَتْ : نَعَمْ .

قال النبي (صلى الله عليه وسلم) : لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكَ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتُ مِنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنَّ :
سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ)) [مسلم : (٧٠٨٨)] .

واته : له (جُوَيْرِيَةَ) ی دایکی ئیماندارانه‌وه (رضي الله عنها) پی‌غه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) له به‌ره‌به‌یاندای له پاش ئه‌وه‌ی که نو‌ی‌ژی به‌یانی کرد لای ئه‌و رۆی‌شته ده‌روه له کاتی‌کدا که ئه‌و له شو‌ی‌نی نو‌ی‌ژکردنه‌که‌یدا دانیش‌تبوو پاشان له دوا‌ی هاتنی کاتی چی‌شته‌نگاو گه‌رایه‌وه و ئه‌و هه‌ر دانیش‌تبوو ، ئه‌وه بوو فه‌رمو‌وی : ئایا تاوه‌کو ئیستا به‌رده‌وام له‌سه‌ر ئه‌و حاله‌یت که من لی‌ت جیا‌بوومه‌وه له‌سه‌ری ؟
وتی : به‌لی .

پی‌غه‌مبه‌ریش (صلى الله عليه وسلم) فه‌رمو‌وی : به‌پاستی من له پاش تو‌ چوار وته‌م سی‌ جار وتوو هه‌گه‌ر کی‌شانه بک‌ری‌ت به‌وه‌ی که تو له ماوه‌ی ئه‌م‌رۆدا وتوو ته‌ ئه‌وا له‌وه‌ی تو سه‌نگی قورستره :
(سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ) واته : پاک‌ی و دووری بو‌ خوا له هه‌موو که‌م و کورپی و عه‌یبه‌یه‌ک وه سوپاس و ستایش بو‌ خوا له‌سه‌ر ته‌واوی و گه‌وره‌یی و جوانی و به‌رزی ناو و سیفه‌ته‌کانی و فراوانی و زۆری ناز و نیعه‌ته‌کانی : به‌ ژماره‌ی دروست‌کراوه‌کانی و جی‌ی په‌زنامه‌ندی خوا و به‌ کیش و قورسی عه‌رش‌ی خو‌ی و به‌ ئه‌ندازه‌ی فراوانی و زۆری وته‌کانی .

هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ كُلَّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ : كَيْفَ يَكْسِبُ أَحَدُنَا أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ : يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ أَوْ يُحِطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ)) [مسلم : (۲۶۹۸)] .

واته : ئایا یه‌کیک له ئیوه بئ‌توانا و ده‌سته‌وه‌ستان ده‌بیئت له‌وه‌ی که هه‌موو پوژئیک هه‌زار (۱۰۰۰) چاکه و حه‌سه‌نه به ده‌ست بخات ؟

پرسیارکاریک له‌وانه‌ی که له‌گه‌لیدا دانیشتبوون پرسیا‌ری لئ‌ی کرد : چو‌ن هه‌زار (۱۰۰۰) چاکه و حه‌سه‌نه به ده‌ست بخات ؟

فه‌رمووی : به‌وه‌ی که (۱۰۰) جار ته‌سبیحاتی خوا بکات و بلیت : (سُبْحَانَ اللَّهِ) ، به‌وه هه‌زار (۱۰۰۰) چاکه و حه‌سه‌نه‌ی بو ده‌نوسریت یان هه‌زار (۱۰۰۰) خراپه و هه‌له‌ی له‌سه‌ر لاده‌بریئت .

سو‌ننه‌تییتی دوو رکعات له پاش ده‌ستنو‌یژ

پی‌غه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((يَا بِلَالُ أَخْبِرْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الْإِسْلَامِ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ؟ قَالَ : مَا عَمِلْتُ عَمَلًا أَرْجَى عِنْدِي : مِنْ أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ طَهُورًا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ مَا كُتِبَ لِي أَنْ أُصَلِّيَ)) [البخاري : (۱۱۴۹) ، و مسلم : (۲۴۵۸)] .

واته : پی‌غه‌مبهر (ﷺ) له کاتی نو‌یژی به‌یانیدا به بیلالی فه‌رموو : ئه‌ی بیلال هه‌وا‌لم بده‌ری به کرده‌وه‌یه‌ک که له هه‌موو کرده‌وه‌کانت زیاتر ئومی‌دت پی‌ی هه‌بیئت که‌وا له ئیسلامدا ئه‌نجامتداون ، چونکه من گویم له جولاندنه‌وه‌ی پیلاوه‌کانت بوو له پی‌شه‌وه‌م له نیو به‌هه‌شتدا ؟ ئه‌ویش فه‌رمووی : هیچ کرده‌وه‌یه‌کم نه‌کردوو زیاتر ئومی‌دم پی‌ی هه‌بیئت به لای خو‌مه‌وه : ئه‌وه نه‌بیئت که‌وا له هه‌ر کاتی‌کدا له شه‌ودا بووبیئت یان له پوژدا ده‌ستنو‌یژم گرتبیئت ئیلالا به‌و ده‌ستنو‌یژه‌وه چه‌ندی‌ک بو‌م نووسرابیئت نو‌یژم کردوو .

فه‌زل و گه‌وره‌یی به‌رۆژووبوونی سێ‌رۆژ له‌هه‌موو مانگی‌کدا

و نوێژی ویت‌ر و دوو رکعاته‌که‌ی چیشته‌نگاو

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : ((أَوْصَانِي خَلِيلِي (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِثَلَاثٍ : صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ، وَرَكَعَتَيْ الضُّحَى ، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنْامَ)) [البخاري : (١٩٨١)] .

واته : هه‌ره‌خۆشه‌ویسته‌که‌م (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ئامۆژگاری و وه‌سیتی پێ‌کردووم به‌سێ‌شت : به‌رۆژووبوونی سێ‌رۆژ له‌هه‌موو مانگی‌کدا ، وه‌ دوو رکاتی چیشته‌نگاو (زوحا) ، وه‌ نوێژی ویت‌ر بکه‌م پێش ئه‌وه‌ی بخه‌وم .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

فه‌رمان کردن به‌چاکه و ریگری کردن له‌خراپه

يُنْفِخُهُمْ مَبْرَى خَوْا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَه‌رموویه‌تی : ((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أضعفُ الإیمان)) [مسلم : (٧٠)] .

واته : هه‌رکه‌سێ‌ک له‌ئێوه‌ تاوان و خراپه‌یه‌کی بینی ئه‌وا با به‌دهستی بیگۆریت ، وه‌ ئه‌گه‌ر نه‌یتوانی ئه‌وا با به‌زمانی بیگۆریت ، وه‌ ئه‌گه‌ر نه‌یتوانی ئه‌وا با به‌دلی بیگۆریت و ئه‌وه‌یش لاوازترینی ئیمانیه‌ .

پاداشتی سه‌بر و ئارام‌گرتن له‌سه‌ر په‌روه‌رده‌کردنی کچان

يُنْفِخُهُمْ مَبْرَى (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَه‌رموویه‌تی : ((مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ ، فَصَبَرَ عَلَيْهِنَّ وَأَطَعَمَهُنَّ وَسَقَاهُنَّ وَكَسَاهُنَّ مِنْ جِدَّتِهِ كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ))^(١) .

واته : هه‌ر که‌سێ‌ک سێ‌ کچی هه‌بیته‌ و ئارامیان له‌سه‌ر بگرتیت و خواردن و خواردنه‌وه‌ و جل و به‌رگیان بۆ دابین بکات به‌هه‌ول و توانای خۆی : ئه‌وا ئه‌و سێ‌ کچه‌ ده‌بنه‌ به‌ر به‌سه‌یتک بۆی و

(١) ابن‌ماجه : (٣٦٦٩) ، وصححه‌ الألبانی فی السلسله‌ الصحیحه‌ : (٢٩٤) ، مِنْ جِدَّتِهِ : أي من سعته .

ده‌پیاریزن له ئاگری دۆزه‌خ له پۆژی قیامه‌تدا .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا ، دَخَلْتُ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ السَّبَابَةِ وَالَّتِي تَلِيهَا))^(۲) .

واته : هه‌ر که‌سێک دوو کچ به‌خێو بکات تاوه‌کو پێ‌ده‌گهن و بالغ ده‌بن ئه‌وا من و ئه‌و پیکه‌وه ده‌چینه به‌هه‌شته‌وه وه‌کو ئه‌مه و ئاماژه‌ی کرد بۆ په‌نجه‌ی شایه‌تومان و په‌نجه‌ی ناوه‌پاستی .

پاداشتی صه‌بر و نارام‌گرتن

له‌سه‌ر موسیبه‌ت و ناهه‌مواریه‌کان و مردنی که‌سیک

پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ : "إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا" إِلَّا أَجْرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا)) [مسلم : (۲۱۶۶)] .

واته : هه‌چ عه‌بدێک نی‌یه کاره‌سات و موسیبه‌تیکی تووش ببیت و بلیت : (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا) واته : "ئیمه‌هی خواين و ئیمه‌یش بۆ لای ئه‌و ده‌گه‌رپینه‌وه ، خوايه پاداشتم بده‌روه له‌سه‌ر ئه‌م موسیبه‌ته‌م و شوینه‌که‌یم بۆ پرپکه‌روه به‌له‌وه باشتتر" ، هه‌چ عه‌بدێک نی‌یه ئه‌مه بلیت ئیلا‌خوا پاداشتی ده‌داته‌وه له‌سه‌ر موسیبه‌ته‌که‌یی و شوینه‌که‌یی بۆ پر ده‌کاته‌وه به‌له‌وه باشتتر .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : خوا‌ی گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ((مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةَ)) [البخاري : (۵۹۴۴)] .

واته : عه‌بده ئیمانداره‌که‌م هه‌چ پاداشتیکی نی‌یه لای من کاتیکی که‌ روحی خۆشه‌ویسته‌که‌ی ده‌کیشم له‌خه‌لکی دنیا ئه‌جا چاوه‌رپۆ‌ی پاداشتی ئه‌وه بکات ئیلا‌به‌هه‌شت نه‌بیت .

^(۲) صحیح مسلم : (۲۶۳۱) ، جَارِيَتَيْنِ : آی : بنتین .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

به‌پۆژووبوونی پۆژی عه‌ره‌فه و پۆژی عاشورا

پینغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ ، وَصِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ)) [مسلم : (۲۸۰۳)]

واته : به‌پۆژووبوونی پۆژی عه‌ره‌فه* چاوه‌پیم لای خوا که بیکاته مایه‌ی سپینه‌وه‌ی تاوانه‌کانی ئه‌و ساله‌ی پيش خوی و ئه‌و ساله‌ی پاش خوی ، وه به‌پۆژووبوونی پۆژی عاشورا چاوه‌پیم لای خوا که بیکاته مایه‌ی سپینه‌وه‌ی تاوانه‌کانی ئه‌و ساله‌ی پيش خوی .

فه‌زل و گه‌وره‌یی کۆکردنه‌وه‌ی نیوان به‌پۆژووبوون و شوینکه‌وتنی جه‌نازه و خواردندان و

به‌سه‌رکردنه‌وه‌ی نه‌خۆش

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ صَائِمًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

قَالَ : فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ جَنَازَةً ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

قَالَ : فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مِسْكِينًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

قَالَ : فَمَنْ عَادَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَرِيضًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : مَا اجْتَمَعَنَ فِي امْرِئٍ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ)) [مسلم : (۱۰۲۸)] .

واته : پینغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی :

۱ - کئ له ئیوه ئه‌مپۆ پۆژی لئ‌بووه‌ته‌وه و به‌پۆژوو بووه ؟

ئه‌بو به‌کر (رضي الله عنه) وتی : من .

* به‌پۆژووبوونی پۆژی عه‌ره‌فه بۆ جگه له ئه‌و که‌سانه‌یه که له (حه‌ج) دان .

۲ - فەرمووی : ئەی کئی له ئیوه ئەمپۆ شوینی جه‌نازه‌یه‌ک که‌وتووہ ؟

ئەبو بەکر (رضی اللہ عنہ) وتی : من .

۳ - فەرمووی : ئەی کئی له ئیوه ئەمپۆ خواردنی داوہ به‌فەقیر و هەژاریک ؟

ئەبو بەکر (رضی اللہ عنہ) وتی : من .

۴ - فەرمووی : ئەی کئی له ئیوه ئەمپۆ نه‌خۆشیکی به‌سەرکردووہ‌تەوہ ؟

ئەبو بەکر (رضی اللہ عنہ) وتی : من .

پینگەمبەری خوایش (ﷺ) فەرمووی : ئەمانە له‌هیچ کەسیکدا کۆنابنەوہ ئیلا دەچیته

بەهەشتەوہ .

هەروەها پینگەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : خوای گەورە له‌پۆژی قیامەتدا دەفەرموویت : ((یا

ابن آدم مرَضْتُ فَلَمْ تُعِدْنِي ، قَالَ : يَا رَبُّ كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟

قَالَ : أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فَلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تُعِدَّهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ .

يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطَعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي ، قَالَ : يَا رَبُّ وَكَيْفَ أُطْعِمُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟

قَالَ : أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطَعَمَكَ عَبْدِي فَلَانَ فَلَمْ تُطْعِمْهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أُطْعِمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ

عِنْدِي .

يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي ؟ قَالَ : يَا رَبُّ كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟

قَالَ : اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فَلَانَ فَلَمْ تَسْقِهِ أَمَا إِنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي)) [مسلم : (۲۵۶۹)] .

واتە : خوای گەورە له‌پۆژی قیامەتدا دەفەرموویت :

۱ - ئەی ئادەمیزاد نه‌خۆشکەوتم و تویش به‌سەرمت نه‌کرده‌وہ ؟

ئەویش دەلیت : ئەی پەرەردگار چۆن تو به‌سەربکەمەوہ له‌کاتیکدا که‌تۆ پەرەردگاری

هەموو جیهانیانیت .

فەرمووی : ئایا نه‌تزانای که‌فلانە عەبدم نه‌خۆشکەوت و تویش به‌سەرت نه‌کرده‌وہ ؟ ئایا

نه‌تزانى كه ئەگەر تۆ به‌سه‌رت بگردایه‌ته‌وه ئەوا منت لای ئەو ده‌بینى .

۲ - ئەى ئاده‌میزاد داواى خواردنم لیت کرد و تۆیش خواردنت پى‌نه‌دام ؟

ئەویش ده‌لیت : ئەى په‌روه‌ردگار چۆن خواردن به تۆ بدهم له کاتی‌کدا كه تۆ په‌روه‌ردگارى

هه‌موو جیهانیانیت .

فه‌رمووى : ئایا نه‌تزانى كه فلانه عه‌بدم داواى خواردنى لیت کرد و تۆیش خواردنت پى‌نه‌دا

؟ ئایا نه‌تزانى كه ئەگەر تۆ خواردنت پى‌بدايه‌ت ئەوا منت لای ئەو ده‌بینى .

۳ - ئەى ئاده‌میزاد داواى خواردنه‌وه‌م لیت کرد و تۆیش خواردنه‌وه‌ت پى‌نه‌دام ؟

ئەویش ده‌لیت : ئەى په‌روه‌ردگار خواردنه‌وه به تۆ بدهم له کاتی‌کدا كه تۆ په‌روه‌ردگارى

هه‌موو جیهانیانیت .

فه‌رمووى : فلانه عه‌بدم داواى خواردنه‌وه‌ى لیت کرد و تۆیش خواردنه‌وه‌ت پى‌نه‌دا ،

ئەگەر تۆ خواردنه‌وه‌ت پى‌بدايه‌ت ئەوا منت لای ئەو ده‌بینى .

گوره‌یی و قورسی حه‌رامی‌تی ریب‌ا

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنه) قَالَ : ((لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أَكِلَ الرَّبَا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيَهُ ، وَقَالَ : هُمْ سَوَاءٌ)) [مسلم : (٤٠٦٩)] .

واته : پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌عنه‌تی کردوه له‌و که‌سه‌ی که :

١ / ریب‌ا ده‌خوات : (أَكِلَ الرَّبَا) .

٢ / وه‌ئه‌وه‌یش که ریب‌ا ده‌دات به‌ ده‌رخواری ریب‌ا خو‌ره‌که‌دا : (مُوكِلَهُ) .

٣ / وه‌ئه‌وه‌یش که گرێبه‌ستی (عه‌قد)ی ریب‌ا که ده‌نوسی‌ت : (كَاتِبَهُ) .

٤ / وه‌ئه‌وه‌ دوو شایه‌ته‌یش که شایه‌تی ده‌دن له‌سه‌ر گرێبه‌ستی (عه‌قد)ی ریب‌ا که له‌ نیوان

ریب‌ا خو‌ر و ئه‌وه‌ی ده‌یدات به‌ ده‌رخواریا : (شَاهِدِيَهُ) .

وه‌ فه‌رموی : ئه‌مانه‌ هه‌موویان له‌ تاوانی ریب‌ادا یه‌کسانن .

فه‌رمان کردن به‌ ریش هیشتنه‌وه

عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رضي الله عنهما) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((أَنْهَكُوا* الشَّوَارِبَ ، وَأَعْفُوا اللَّحَى)) [البخاري : (٥٨٩٣)] .

واته : سمیلتان لابه‌رن و ریشتان وازلی‌بینن و بیهیلتنه‌وه .

قه‌ده‌غه‌کردنی پۆشاک شو‌ری

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ : ((مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ* فَفِي النَّارِ)) [البخاري : (٥٧٨٧)] .

واته : ئه‌وه‌ی که له‌ خواری هه‌ردوو قووله‌پی‌وه‌ بی‌ت له‌ پۆشاک ئه‌وه له‌ ئاگر‌دایه .

هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمویه‌تی : ((ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا

* أَنْهَكُوا : أي : أَحْفُوا .

* الْمَقْصُودُ بِالْإِزَارِ : مَا يَلْبَسُهُ الرَّجُلُ كَالثَّوْبِ وَالسَّرْوَالِ وَالْبَشْتِ وَالْبَنْطَالِ .

واته : مه‌به‌ست به‌ (ئیزار) : ئه‌وه‌یه که پیاو له‌ پی‌ی ده‌کات له‌ پۆشاک و شه‌روال و پانتۆل .

يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ، قَالَ : فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) ثَلَاثَ مَرَارٍ .

قَالَ أَبُو ذَرٍّ : خَابُوا وَخَسِرُوا مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟

قَالَ : الْمُسْبِلُ وَالْمَتَّانُ ** وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتُهُ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ)) [مسلم : (۳۰۶)] .

واته : سێ كهس هه‌ن خوای گه‌وره له پوژێ قیامه‌تدا قسه‌یان له‌گه‌لدا ناکات و سه‌یریان ناکات و پاکیان ناکاته‌وه له پیسی تاوانه‌کانیان و سزای به‌ ئییش و ئازاریان بو‌هیه ، پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) سێ جار ئه‌مه‌ی خوینده‌وه .

(أبو ذر) فه‌رمووی : بئ‌به‌شبوون له‌ خیر و خه‌سارومه‌ندبوون کێن ئه‌وانه ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری

خوا ؟

فه‌رمووی : ئه‌مانه‌ن :

۱ - ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ پو‌شاکه‌كه‌ی شو‌پ ده‌كات .

۲ - وه ئه‌و كه‌سه‌یش كه‌ چاکه‌کانی باس ده‌كات و مننه‌تی پێ‌ده‌كات به‌سه‌ر ئه‌و كه‌سه‌وه كه‌ چاکه‌ی له‌گه‌لدا کردوه .

۳ - وه ئه‌و كه‌سه‌یش كه‌ شتومه‌ك و كالا‌کانی په‌واج پێ‌ده‌دات و ده‌یانفرۆشیت به‌ سویندخواردنی درۆ .

چاکه‌کردن له‌گه‌ل دراوسیدا به‌شیکه‌ له‌ ئیمان

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، قِيلَ : وَمَنْ يَا

رَسُولَ اللَّهِ ؟

قَالَ : الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقِهِ)) [البخاري : (۵۵۵۷)] .

** الْمَتَّانُ : الَّذِي يَذْكُرُ إِحْسَانَهُ مُتَّانًا بِهِ عَلَى مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهِ .

واته مننه‌ت‌که‌ر : ئه‌و كه‌سه‌یه كه‌ چاکه‌کانی باس ده‌كات و مننه‌تی پێ‌ده‌كات به‌سه‌ر ئه‌و كه‌سه‌وه كه‌ چاکه‌ی له‌گه‌لدا

کردوه .

واته : سویند به خوا ئیمانی نی‌یه ، سویند به خوا ئیمانی نی‌یه ، سویند به خوا ئیمانی نی‌یه

، و ترا : کئ‌یه ئه‌وه ئه‌ی پیغه‌مبهری خوا ؟

فه‌رمووی : ئه‌و که‌سه‌یه که دراوسیکه‌ی ئه‌مین نی‌یه له زیان و زه‌ره‌ره‌کانی .

فه‌زل و گه‌وره‌یی به‌ خێوکردنی یه‌تیم

پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا ، وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ السَّبَابَةِ

وَالْوُسْطَى)) [البخاري : (٥٥٤٦)] .

واته : من و ئه‌و که‌سه‌ی که سه‌ره‌په‌رشتی به‌ خێوکردنی یه‌تیم ده‌کات له به‌هه‌شتدا به‌م

شیوازه‌ین و ئاماژه‌ی کرد به‌ هه‌ردوو په‌نجه‌ی شایه‌تومان و ناوه‌پاستینه‌ی .

فه‌زل و گه‌وره‌یی به‌ ده‌مه‌وه‌رپوشتنی بیوه‌ژن و فه‌قیر و هه‌ژار

پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، أَوْ

الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارِ)) [البخاري : (٥٣٥٣) ، ومسلم : (٢٩٨٢)] .

واته : ئه‌و که‌سه‌ی که به‌ده‌م بیوه‌ژن و فه‌قیر و هه‌ژاره‌وه‌یه و یارمه‌تیا‌ن ده‌دات وه‌کو

که‌سیکه‌ که له پیناوی خوادا جهاد ده‌کات و تیده‌کوشتی یان وه‌کو که‌سیکه‌ که به‌رده‌وام له

شه‌ودا شه‌ونویژ ده‌کات و له پوژیشدا به‌پوژوو ده‌بی‌ت .

فه زل و گه‌وره‌یی

چاوه‌رپی کردنی پاداشتی دابین کردنی خه‌رجی و بزئیوی خیزان

پیغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَىٰ أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ)) [البخاري :

]. [(۵۳) .

واته : کاتیك که پیاو پاره‌ی خه‌رج کرد بۆ دابین کردنی خه‌رجی و بزئیوی خیزانه‌کی

چاوه‌رپی پاداشتی ئه‌وه‌ی کرد ئه‌وه بۆی ده‌بیته سه‌ده‌قه .

فه زل و گه‌وره‌یی گه‌یانندی په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ : ((مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُسْطَلَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَأَنْ

يُنْسَأَ* لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ)) [البخاري : (۵۹۸۵)] .

واته : هه‌رکه سیک پی‌ی خۆشه فراوانی بخریته رزقیه‌وه و به‌ره‌کەت بکه‌ویته ته‌مه‌نیه‌وه ئه‌وا

با په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی بگه‌یه‌نیټ .

وَعَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تُقُولُ : مَنْ وَصَلَنِي

وَصَلَهُ اللَّهُ ، وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ)) [مسلم : (۱۷)] .

واته : خزمایه‌تی و په‌رحم هه‌لواستراوه به‌عه‌رشه‌وه و ده‌لیټ :

هه‌رکه سیک بمگه‌یه‌نیټ ئه‌وا خوا ده‌یگه‌یه‌نیټ به‌ په‌رحم و به‌زه‌یی خۆی ، وه هه‌رکه سیکیش

بمپه‌رینیت ئه‌وا خوا په‌رحم و به‌زه‌یی خۆیی لئ ده‌په‌رینیت .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ رَحِمٍ)) [البخاري : (۵۹۸۴) ، و مسلم

: (۲۵۵۶)] .

واته : ئه‌و که سه‌ناچیته به‌هسته‌وه که په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی ده‌په‌رینیت .

* يُنْسَأُ لَهُ فِي أَثَرِهِ : أي يؤخر في أجله وعمره .

واته : ماوه‌ی ژبانی و ته‌مه‌نی دوا ده‌خریت ، مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه : به‌ره‌کەت ده‌که‌ویته ته‌مه‌نیه‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوک و دایکدا

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((سَأَلْتُ النَّبِيَّ (ﷺ) أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : الصَّلَاةُ عَلَى وَفَّيْهَا ، قُلْتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ : ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ ، قُلْتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ : الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)) [البخاري : (٥٩٧٠) .]

واته : پرسیارم کرد له پیغه‌مبهر (ﷺ) و وتم : ئایا خو‌شه‌ویست‌ترین کرده‌وه لای خوا کامه‌یه؟
فه‌رمووی : نو‌یز‌کردن له کاتی خویدا .

وتم : ئه‌نجا چی تر ؟

فه‌رمووی : ئه‌نجا چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوک و دایکدا .

وتم : ئه‌نجا چی تر ؟

فه‌رمووی : جیهاد و تیکۆشان له پیناوی خوادا .

شووم و نه‌هامه‌تی

دل‌پ‌ربوون له یه‌کتر و داب‌رانی نیوان موسلمانان

پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ ، فَيُقَالُ : أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ، أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا)) [مسلم : (٢٥٦٥) .]

واته : ده‌رگا‌کانی به‌ه‌شه‌ت له پۆژی دوو شه‌مه و پۆژی پینچ شه‌مه‌دا ده‌کرینه‌وه و خوا له

هه‌موو عه‌بدیک که هه‌چ شتیکی نه‌کرد بی‌ت به شه‌ریکی خو‌شده‌بی‌ت ئیلا پیاویک نه‌بی‌ت که له

نیوان خو‌ی و براکه‌یدا دل‌پ‌ربوون له یه‌کتر و رقه‌به‌رایه‌تی هه‌بی‌ت ، ده‌وتری‌ت : ئەم دووانه

دواب‌خه‌ن تاوه‌کو ریک‌ده‌که‌ون و ئاشته‌ب‌نه‌وه ، ئەم دووانه دواب‌خه‌ن تاوه‌کو ریک‌ده‌که‌ون و

ئاشته‌ب‌نه‌وه ، ئەم دووانه دواب‌خه‌ن تاوه‌کو ریک‌ده‌که‌ون و ئاشته‌ب‌نه‌وه .

که‌واته برام : تی‌رامینه له‌م فه‌رمووده‌یه و لی‌هاتوو ببه و ده‌ست‌پیش‌خه‌ری ریک‌ه‌وتن و ئاشتی

بکه له‌گه‌ل براکه‌تدا - وه با سه‌ربه‌رزی به تاوان نه‌تگریت - بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌جر و پاداشت ببه‌یته‌وه و کرده‌وه‌کانت به‌رز ببیته‌وه بۆ لای خوا .

فه‌زل و گه‌وره‌یی پاراستنی زمان و دامین

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ (رضي الله عنه) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ)) [البخاري : (٥٩٩٣)] .

واته : کۆ پاراستنی ئه‌وه‌ی نیوان ئه‌و دوو ئیسکه‌یی که دانه‌کانیان له‌سه‌ر ده‌پویت و ئه‌وه‌ی نیوان هه‌ردوو پانیم بۆ مسوگر ده‌کات تاوه‌کو منیش به‌هه‌شتی بۆ مسوگر بکه‌م .
مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه : کۆ پاراستنی زمانی و دامینیم بۆ مسوگر ده‌کات تاوه‌کو منیش به‌هه‌شتی بۆ مسوگر بکه‌م .

حه‌رامییتی زولم و سته‌م کردن

بِئِغْه‌مبهر (رضي الله عنه) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ عَرَضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ)) [البخاري : (٢٢٦٩)] .

واته : هه‌رکه‌سێک زولم و سته‌م لێ‌کردنی که‌سێکی له‌ لایه‌ له‌ ناوبانگ له‌که‌دارکردنی یان هه‌ر شتی‌ک ئه‌وا با ئه‌م‌پۆ گه‌ردنی خۆیی پێ‌ئازاد بکات پێش ئه‌وه‌ی که پوژیک بی‌ت دینار و دیره‌می تێدانی‌یه ، ئه‌گه‌ر کرده‌وه‌ی چاکه‌ی ببیت ئه‌وا لێ‌ی ده‌به‌ن به‌ ئه‌ندازه‌ی ئه‌و زولم و سته‌مه‌ی که له‌ لایه‌تی ، وه ئه‌گه‌ر چاکه‌ و هه‌سه‌ناتیشی نه‌بیت ئه‌وا له‌ خراپه‌ی هاوه‌له‌کی دین و ده‌یخه‌نه سه‌ر ئه‌م .

حرامی‌تی غه‌یبه‌ت کردن و وریاکردنه‌وه لئی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْبَةُ؟ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُهُ ، قِيلَ : أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ : إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ*)) [مسلم : (٢٥٦٥)] .

واته : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به سه‌حابه‌کانی فه‌رموو : ئایا ده‌زانن غه‌یبه‌ت چی‌یه ؟ وتیان : خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی زاناترن ، فه‌رموو : (غه‌یبه‌ت) ئه‌وه‌یه که باسی براهه‌ت بکه‌یت به‌وه‌ی که پی‌ی ناخۆش بی‌ت ، وترا : ئه‌ی ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی که ده‌یلیم له براهه‌مدا هه‌بی‌ت ؟ فه‌رموو : ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی که ده‌یلیم تییدا هه‌بی‌ت ئه‌وا غه‌یبه‌تیت کردوه ، وه ئه‌گه‌ر تییدا نه‌بی‌ت ئه‌وا بوختیان‌ت بۆی کردوه .

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((لَمَّا عَرَجَ بِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِسُونَ وَجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ ، فَقُلْتُ : مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرِيْلُ؟ قَالَ : هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لَحْمَ النَّاسِ وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ*))^(١) .

واته : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموو‌یه‌تی : کاتی‌ک که خوی‌ی په‌روه‌ردگارم به‌رزمی کرده‌وه بۆ سه‌رووی ئاسمانه‌کان به لای خه‌لکانی‌کدا تیپه‌رپووم نینۆکیان هه‌بوو له مس و روومه‌ت و سنگی خۆیانیان پی‌ده‌پوشاند و ده‌رپی و بریندار ده‌کرد .

منیش وتم : ئه‌ی جبریل ئه‌وانه کین ؟

فه‌رموو : ئه‌وانه ئه‌و که‌سانه‌ن که گوشتی خه‌لکی ده‌خۆن و ده‌که‌ونه ناو باسکردنی سومعه‌ت و ناوبانگیان به خراپه [واته : غه‌یبه‌ت و زهمی خه‌لکی ده‌که‌ن] .

* (بَهْتَهُ : أي افتريت عليه الكذب) واته : درۆت له‌سه‌ری کردوه و ئه‌وه‌ی که وتوته بۆیت هه‌لواسیوه .

(١) رواه الإمام أحمد في المسند : (١٢٨٦١) ت / شعيب الأرنؤوط وقال : إسناده صحيح على شرط مسلم ، وأبو داود :

(٤٨٧٨) ، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب : (٢٨٣٩) .

يَخْمِسُونَ : أي : يجرحون ، يَأْكُلُونَ لَحْمَ النَّاسِ : أي : يغتابونهم .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

کراوه‌یه‌تی و چاوپۆشی کردن له کرین و فرۆشتندا

پینغه‌مبەر (ﷺ) فرموویه‌تی : ((رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمَحًا إِذَا بَاعَ ، وَإِذَا اشْتَرَى ، وَإِذَا أَقْتَضَى))

[البخاري : (۱۹۳۴)] .

واته : خوا په‌حم به‌و پیاوه بکات که کراوه و یارمه‌تیده‌ره له کاتی‌کدا که ده‌فرۆشی‌ت و له

کاتی‌کیشدا که ده‌کرپیت و له کاتی‌کیشدا که داوای قهرز ده‌کاته‌وه .

حه‌ق و مافی موسلمان له‌سه‌ر موسلمان

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ)) ، قِيلَ : مَا

هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : ((إِذَا لَقَيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ لَهُ ،

وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ ، وَإِذَا مَرِضَ فَعُدَّهُ ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ)) [مسلم : (۴۰۲۳)] .

واته : مافی موسلمان به‌سه‌ر موسلمان‌ه‌وه شه‌شه .

وترا : ئەو مافانه چپن ئەی پینغه‌مبەری خوا ؟

فرمووی :

۱ - ئەگەر پێی گه‌یشتیت سه‌لامی لیبکه .

۲ - وه ئەگەر ده‌عوه‌تی کردیت وه‌لامی بده‌ره‌وه .

۳ - وه ئەگەر داوای ئامۆژگاری لیت کرد ئامۆژگاری بکه .

۴ - وه ئەگەر پژی و سوپاسی خوای کرد دو‌عای بۆ بکه .

۵ - وه ئەگەر نه‌خۆش کهوت به‌سه‌ری بکه‌ره‌وه .

۶ - وه ئەگەر مرد شوینی جه‌نازه‌که‌ی بکه‌وه .

چی دهوتریت له کاتی به سه‌کردنه‌وهی نه‌خو‌شدا

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنهما) قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ (ﷺ) إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ قَالَ : ((لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ)) [البخاري : (٥٦٥٦)] .

واته : پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئە‌گەر برۆیشتایه‌ت بۆ به‌سه‌کردنه‌وهی نه‌خو‌شیک پی‌ی ده‌فه‌رموو :
ئە‌م نه‌خو‌شی‌یه‌ هه‌یج نی‌یه‌ و پاک که‌ره‌وه‌ و لابه‌ری تاوانه‌کانه‌ به‌ ویستی خوا .

فه‌زل و گه‌وره‌یی ته‌وقه‌کردن له نیوان موسلماناندا

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا)) [الترمذي : (٢٧٢٧) وصححه الألباني] .

واته : هه‌یج دوو موسلمانیک نی‌یه‌ بگه‌ن به‌ یه‌کتر و له‌گه‌ل یه‌کتردا ته‌وقه‌ بکه‌ن ئیلا‌خوا له‌ هه‌ردووکیان خو‌شده‌بی‌ت پیش ئە‌وه‌ی که‌ له‌ یه‌کتر جیا‌بنه‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی داواکردنی شه‌هیدبوون له‌ خوا

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ)) [مسلم : (٥٠٣٩)] .

واته : هه‌رکه‌سێک به‌راسته‌گۆیی‌یه‌وه‌ داوا‌ی شه‌هیدبوون له‌ خوا بکات ئە‌وا خوا ده‌یگه‌یه‌نی‌ته‌ پله‌ی شه‌هیده‌کان ئە‌گەر چی له‌سه‌ر جیگا‌که‌شی بمری‌ت .

هاندان له‌سه‌ر بژاردنی قه‌رزی سه‌ر مردوو

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ))^(١) .

(١) رواه أحمد : (٥١٥٥) ، والترمذي : (١٠٧٩) ، وصححه الألباني في صحيح الجامع : (٦٧٧٩) وصحيح سنن الترمذي رقم : (١٠٧٨) وصحيح سنن ابن ماجه رقم : (٢٤١٣) .
مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ : أي مَحْبُوسَةٌ عَنْ وَصُولِ اللذات إليها .

واته : (پۆح و گیانی) ئیماندار به هۆی ئه‌وه‌رزوه‌وه که له سه‌ریه‌تی به‌ستراوه‌ته‌وه له گه‌یشتنی به خۆشی‌یه‌کانی تاوه‌کو بۆی ده‌دریته‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی نوێژی جه‌نازه

پێغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ ، وَمَنْ شَهِدَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيرَاطَانِ ، قِيلَ : وَمَا الْقِيرَاطَانِ ؟ قَالَ : مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ)) [متفق عليه] .

واته : هه‌رکه‌سێک ئاماده‌ی جه‌نازه‌یه‌ک ببه‌یت تاوه‌کو نوێژی له‌سه‌ر ده‌کریت ئه‌وا یه‌ک (قیرا‌ط) ی بۆ هه‌یه ، وه هه‌رکه‌سێک ئاماده‌ی ببه‌یت تاوه‌کو ده‌نیژریت ئه‌وا دوو (قیرا‌ط) ی بۆ هه‌یه .

وترا : دوو (قیرا‌ط) چی‌یه ؟

فه‌رمووی : وه‌کو دوو شاخی گه‌وره وان .

چۆنیته‌ی نوێژکردن له‌سه‌ر مردوو

سوننه‌ته ئیمام و پێشنوێژ له پشت سه‌ری پیاوه‌وه و له پشت ناوه‌پاستی ئا‌فره‌ته‌وه بوه‌ستیت ، وه چوار (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی له‌سه‌ر بکات به‌م شیوازه‌ی که دیت :

١ - (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی یه‌که‌م ده‌کات : و هه‌ردوو ده‌ستی به‌رز ده‌کاته‌وه تاوه‌کو ئاست هه‌ردوو شانی یان هه‌ردوو گوئی ، به هه‌مان شیوه له باقی تری (اللَّهُ أَكْبَرُ) ه‌کاندا ، ئه‌جا ده‌ستی راستی ده‌خاته سه‌ر پشت ده‌ستی چه‌پی و له‌سه‌ر سنگی دا‌یده‌نیت هه‌روه‌کو چۆن له نوێژه‌کاندا واده‌کات ، وه په‌نا‌ده‌گریت به خوا له شه‌یتانی ده‌رکراو له په‌حمه‌تی خوا و (بسم الله الرحمن الرحيم) ده‌لێت و ئه‌جا به کپی سو‌ره‌تی فاتحه ده‌خوینیت .

٢ - (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی دووهم ده‌کات : و سه‌لاوات ده‌دات له‌سه‌ر پێغه‌مبهر (ﷺ) و ده‌لێت :

(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ) .

٣ - (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی سئیه‌م ده‌کات : و به دلسۆزیه‌وه دوعا بۆ مردوو‌ه‌که ده‌کات به‌وه‌ی که له

پیغه‌مبه‌ره‌وه (ﷺ) هاتوو ، له‌وانه‌ش فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) :

(اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالشَّلْحِ وَالْبَرْدِ ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ ، وَأَعِزَّهُ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ) [مسلم : (٩٦٣)] .

واته : خوايه له ئەم مردوو‌ه خۆشبه‌ه و په‌حمی پئ‌بکه ، وه سه‌لامه‌تی بکه و لئ‌ی ببوره ، وه میوانداریه‌کی پیزلینراوی بکه ، وه گۆره‌که‌یی بۆ فراوان بکه ، وه بیشۆره له شوینه‌واری تاوانه‌کانی به‌ ئاو و به‌فر و ته‌رزه ، وه پاکوخواوینی بکه‌ره‌وه له هه‌له و تاوانه‌کانی وه‌کو چۆن پۆشاکێکی سپی له چلک و له‌که و په‌له پاکوخواوین ده‌کریتته‌وه ، وه ماله‌که‌یی بۆ بگۆره‌وه به‌ مالێک له ئەوه‌ی خۆی باشت ، وه که‌سوکاره‌که‌یی بۆ بگۆره‌وه به‌ که‌سوکارێک له ئەوه‌ی خۆی باشت ، وه خیزانه‌که‌یی* بۆ بگۆره‌وه به‌ خیزانیک له ئەوه‌ی خۆی باشت ، وه بیخه‌ره به‌هه‌شته‌وه ، وه په‌نای بده له سزای گۆر و له سزای ئاگری دۆزه‌خ .

هه‌روه‌ها فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحِينَا وَمِيتِنَا ، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا ، وَصَغِيرِنَا

* وه ئە‌گه‌ر مردوو‌ه‌که ئافه‌رت بوو ئە‌وا لێ‌رده‌دا واته : (وه می‌رده‌که‌یی بۆ بگۆره‌وه به‌ می‌ردیک له ئە‌وه‌ی خۆی باشت) .

تیبینی : مه‌به‌ست به‌ گۆرینه‌وه لێ‌رده‌دا بریتی‌یه له گۆرینه‌وه‌ی سیفه‌ته‌کانی بۆ سیفاتی باشت و چاکتر نه‌ک خودی

می‌رده‌که‌یی بۆ بگۆردریتته‌وه به‌ می‌ردیکێ تر که له ئە‌و باشت بێت !

بۆ زانیاری زیاتر بگه‌ڕێه‌وه بۆ کتیبی (وته‌ی زانیانی مه‌زه‌به‌ی ئیمامی شافعی ره‌حه‌متی خوايان لیبیت سه‌باره‌ت به‌ کات و شوین و

شیوازی سه‌ره‌خۆشی کردن و پرسه و ته‌عزێ گێران) لاپه‌ره : (٤٩) . - وه‌رگێڕ -

وَكَبِيرِنَا ، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا ، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيمَانَ ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ) [ابن ماجه : (١٢٢٦) وصححه الألباني] .

واته : خوايه له زيندوو و مردوو مان خو شېبه ، وه له ئاماده و ناديارمان ، وه له بچوك و گه وره مان ، وه له نير و ميمان ، خوايه هه ركه سيك له ئيمه ده ژينيت ئه وا له سه ر ئيسلام و ملكه چبوون بو دين بيژينه ، وه هه ركه سيكيشمان لي ده مرينيت ئه وا له سه ر ئيمان بيمرينه ، خوايه بي به ش و مه حرومان مه كه له خير و پاداشتي نويز له سه ر كردن و دوعا كردنمان بو ، وه له پاش ئه ويش گو مرامان مه كه .

❖ وه ئه گه ر مردوو كه مي بينه بوو ئه وا ده لئيت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهَا وَارْحَمْهَا ...) هتد .

❖ وه ئه گه ر چه ند جه نازه يه ك بوو ئه وا ده لئيت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ ...) هتد .

❖ وه ئه گه ر جه نازه ي (مندالي له بارچوو) بوو كه برينتي به له و مندالي ته مه ني چوار مانگ

و به ره و سه ره وه يه ئه وا دوعا بو باوك و دا يكي ده كات به لي خو شبوون و په حم پي كردنيان له بهر فه رمايشتي پيغه مبه ر (ﷺ) : ((وَالسَّقَطُ يُصَلَّى عَلَيْهِ وَيُدْعَى لَوْلَدَيْهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ)) [أبو داود : (٣١٨٠) وصححه الألباني] .

واته : وه (مندالي له بارچوو) نويزي له سه ر ده كريت و دوعا بو باوك و دا يكي ده كريت به

لي خو شبوون و په حم پي كردنيان .

وه چا كيشه بو تريت : (اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ ذُخْرًا لَوْلَدَيْهِ ، وَفِرْطًا وَاجْرًا وَشَفِيعًا مُجَابًا ، اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ

مَوَازِينَهُمَا ، وَأَعْظِمْ بِهِ أَجُورَهُمَا ، وَالْحَقُّهُ بِصَالِحِ سَلَفِ الْمُؤْمِنِينَ ، وَاجْعَلْهُ فِي كِفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ) .

٤ - (اللَّهُ أَكْبَرُ) چواره م ده كات : و كه ميك بي دهنگ ده بيت ئه نجا يه ك سه لام ده داته وه به

لاي راستيدا .

❖ هه ركه سيك شتيك له (اللَّهُ أَكْبَرُ) هكاني له ده ست چوو بوو ئه وا ئه وه ي كه پييده گات

له گه ل ئیمامدا ئه وه به سهره تاي نویره که ی داده نیت ، جا ئه گهر گه یشته (الله اکبر) ی چواره م
 ئه وا دوا ی ئه وه فاتیحه ده خوینیت [که بو ئه م ده بیته (الله اکبر) ی یه که م] و ئه نجا (الله اکبر) ی
 دووهم ده کات : و سه لاوات ده دات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) و به و شیوه یه .

❁ وه ئه گهر مه ترسی ئه وه ی هه بوو که جه نازه که هه لبرگن ئه وا که مترینی واجبه که ی
 به سه به وه ی که وا له دوا ی (الله اکبر) ی دووهم بلیت : (اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ) ،
 وه له دوا ی (الله اکبر) ی سی یه م بلیت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمَهُ) ، وه له دوا ی (الله اکبر) ی
 چواره م سه لام بداته وه .

زیکره کانی به یانیان و نیواران

سوننه ت وایه موسلمان به یانیان له پیش خوره لاتن و نیوارانیش له پیش خورئاوابوون ئه م
 زیکرانه ی لای خواره وه بخوینیت :

❁ ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ [البقرة] [النسائي : (١٠٧٢٨٠)] له
 به یانیان و نیوارانیشدا] .

❁ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ، ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ [الترمذي]
 : (٥٨٤) [هه ر سئ سورته که به کاملی سئ جار ده خوینرین له به یانیان و نیوارانیشدا] .

❁ ((أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ
 وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ ، وَأَعُوذُ بِكَ

* به یانیان ئه وه ده لیت ، به لام نیواران له بری ((أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ ... رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ ، وَأَعُوذُ
 بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ ...)) ده لیت : ((أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ ... رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا
 ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا ...)) .

گنجینه گهوره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة).....

مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ)) [مسلم : (٧٥)] [له به یانیان و ئیوارانیشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا ، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ)) ، به لَام ئیواران

ده لیت : ((اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا ، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ)) [الترمذي : (٧٥)] .

❖ ((أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ ، وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ)) وَعَلَى

مِلَّةِ أَبِيْنَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا ، وَمَا كَانَ

مِنَ الْمُشْرِكِينَ)) [أحمد : (١٥٣٦٣)] [له به یانیان و ئیوارانیشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي

وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي ، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي ، وَآمِنْ رَوْعَاتِي ، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي

وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي ، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي)) [أبو داود : (٥٠٧٦)] [له

به یانیان و ئیوارانیشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا

اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، أَبِوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ ، وَأَبِوءُ لَكَ بِذَنْبِي ، فَاغْفِرْ لِي ، فَإِنَّهُ

لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ)) [البخاري : (٦٣٠٦)] [له به یانیان و ئیوارانیشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، رَبِّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكُهُ ، أَشْهَدُ أَنْ

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكِهِ)) [الترمذي : (٣٧٢٠)] .

[له به یانیان و ئیوارانیشدا] .

❖ ((بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ))

[الترمذي : (٣٣٨٨)] .

** به یانیان نه وه ده لیت ، به لَام ئیواران له بری ((أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ...)) ده لیت : ((أَمْسَيْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ...)) .

[سى جار له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا)) [صحيح الترغيب والترهيب : (٦٥٧) ، وسلسلة

الأحاديث الصحيحة : (٢٦٨٦)] .

[يهك جار ته نها له به يانياندا] .

❖ ((أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ)) [مسلم : (٢٧٠٨) ، وأحمد : (٨١١٧)] [سى جار

ته نها له ئيواراندا] .

❖ ((يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ ، أَصْلِحْ لِيْ شَأْنِيْ كُلَّهُ ، وَلَا تَكِلْنِيْ إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ))

[النسائي : (١٠٨٣٠) ، وحسنه الألباني] .

[له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ : عَدَدَ خَلْقِهِ ، وَرِضَا نَفْسِهِ ، وَزِينَةَ عَرْشِهِ ، وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ)) [مسلم :

(٢٧٢٦)] .

[سى جار ته نها له به يانياندا] .

❖ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا ، وَرِزْقًا طَيِّبًا ، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا)) [ابن ماجه : (٩٢٥)] .

[يهك جار ته نها له به يانياندا] .

❖ ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))

[البخاري : (٦٠٤٠)] .

[١٠٠ جار ته نها له به يانياندا] .

❖ ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ)) [مسلم : (٢٦٩١)] .

[١٠٠ جار له به يانياندا و ئيوارانيشدا] .

گه نجینه گه وره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظیمه).....

کرده وه کان به پنی کوتاییه کانیه تی

پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، وَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ، وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ)) [البخاري : (٦٦٠٧)].

واته : به پرستی عه بدی وا هه یه کرده وه ده کات به کرده وهی ئه هلی ئاگر و خوئی له ئه هلی به هه شته ، وه هی وایش هه یه کرده وه ده کات به کرده وهی ئه هلی به هه شت و خوئی له ئه هلی ئاگره ، وه به پرستی کرده وه کان کورته هه لهنراون له سه ر کوتاییکانیان .

کوتایی

برای خوینه ری پرزدارم : به پرستی تو به تی پرامنت له م (گه نجینه گه ورانه) و کرده وه کردن به وهی که تی یاندا هاتووه بالانسی چاکه کانت له دوارپوژدا زیاد ده که یت زیاد کردنیکی گه وره .

وه کو ئه وهی که چه ندین سالی زور در یژخایه ن ژیا بیت و ته مه نت کرد بی ت و چه ندین کرده وهی چاکت تی دا کرد بی ت ... له کاتی کدا که ئه م کرده وانه سوپاس بو خوا سه هل و ئاسانن .

بو یه ئیمان داری ژیر و عاقل ئه و که سه یه که کاته کان و هل و ده رفته ته کان ده قوزی ته وه بو کۆکردنه وهی تویشوو بو دوارپوژ .

وه له قیامه تدا هه مووان په شیمان ده بنه وه :

چاکه کار ئاواته خوازه به وهی که چاکه و حه سه ناتی زیاتری هه بوایه ت .

وه خراپه کاریش په شیمان و ئاواته خوازه به وهی که هه رگیز خراپه و تاوانی نه کردایه ت .

که واته : توخوا توخوا ئه ی برام : هل و ده رفته ته کان به فیرومه ده و کاته کانت به

ده سته وت ده ست بخه به ئه نجامدانی کرده وه چاکه کان ، چونکه کات بریتی یه له ژیان ، وه

دونیا یش کیلگه ی دوارپوژه .

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ